

CSENDŐRSÉGI LAPOK

SZERKESZTI PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 8 K, Fél-
évre 4 K, Negyedévre 2 K aranyértékben

Megjelenik
havonta kétszer

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy Isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Vitézeink.

Ezernyolcszáz magyar katona térdelt le újra Magyarország kormányzója elé, ezernyolcszáz büszke, kemény vállat érintett újra a pallos, hogy vitézzé üsse őket a magyarok Istene nevében, akit a mi ősünk Hadúrnak neveztek.

Tábornokok és közvitézek, barnaruhás honvédek és békés polgári ünneplőbe öltözött hősei a nagy világrengésnek dobogó szívvel és kipirult arccal emelték újra kezüket a szent esküre, a közös szenvedés és közös dicsőség arany-ezüstjének csillogásával mellükön s az örök magyar vitézség régi lángjának lobogásával szemükben. Aki látta őket, ha hívó volt, megerősödött az ő hitében, ha hitetlen volt, kezei imára kulcsolódtak s ajkairól Istenhez szállt a hitvallás: „Hiszek Magyarország feltámadásában!”.

Mert hinni kell. Aki ezen a feledhetetlen júniusi napon végignézett azon az ezernyolcszáz magyaron, annak szívéből eltűnt a kételkedés és a kishitűség, lankadó karjaiba új erő költözött s szemébe újra kiült a daliás idők könnyes büszkesége; az elfeledte a gyalázatot, a jármot, a szolgaságot, a megaláztatást, mindent-mindent, amit hét keserves esztendő nekünk juttatott, az csak azt látta, hogy újra együtt vannak, újra esküsznek azok, akikről azt híresztelte a világ, hogy megszűntek lenni. Tízezrek örökönyének csillogása font glóriát a magyar katonának, aki még fegyvertelenül is bizalma és reménysége a megmaradt és elveszett hazának, mert ereje nem a fegyverében, hanem a szívében rejlik.

Sok-sok ilyen vitézt adj nekünk Istenünk!

Hét ország földjét jártuk győzedelmes dicsőséggel akkor, amikor gyáva, alattomos eselszövés fegyverünket orvul kiütötte a kezünkől. Méltó ellenfelei voltunk az egész világnak, nincs szégyenleni valónk. És mégis akkor, mikor a nyílt küzdelemben megbotlottunk és elestünk, a világ minden nácioja győztesként veri a mellét előttünk és szövetségeseink előtt és versengve tülekednek fölöttünk, hogy kényök-kedvükre rugdaljanak, mert védtelenek vagyunk. Rabszolgákká tettek, kikkel pökhendi módon rendelkezhetik boldog-boldogtalan, elvették ezeréves földünket, a szolgaság keserves jármába hajtották testvéreink millióit, könnyörtelen hadisarccal sújtottak, nyakunkra küldötték hely-

tartóik százait, akiket, hogy a gyalázat teljes legyen, nekünk kell tejbe-vajba fürösztönnünk. És nekünk tünnünk kell, könnyes szemmel, elfehéredett ajakkal és ökölboszorított kézzel, tünnünk kell, mert nekünk ninesen puskánk, nekik meg van.

Sok-sok vitézt adj nekünk, Istenünk!

Mert Isten rendelése az, hogy a szerenese forgandó legyen. Jaj a legyőzötteknek, de nem örök időkre! Örökre csak az a nemzet veszett el, amelynek szívében a csüggedés és lemondás lesz urrá, amely a szolgaságot becsstelen megadással fogadja, amely a korbácsütéseket gyáva meghunyászkodással tűri, mert azt hiszi, hogy szolgaságra született. De a mi nemzetünk nem született arra! A sors keze sokszor lesújtott minket, többször vert meg, mint megáldott, de életünket, szabadságunkat és nemzeti nagyságunkat sohasem tudta örök időkre elrabolni, mert mikor az idők járása viharossá vált felettünk, mindig volt sok jó vitézünk, aki a kezét esküre emelte.

Ezért csillogott könny azon a júniusi napon is a tízezrek szemében, ezért ült ki az ajkakra a bizakodás rég nem látott mosolya, s ezért tombolt lelkesülten egész Budapest keresztény népe mikor a vitézek kemény lépésű sorai elvonultak előtte.

Mi mégsem akarunk háborút.

A józan belátás, helyzetünknek és az erőviszonyoknak bölcs mérlegelése folytán nem tehetünk egyebet, mint hogy a gyászos emlékeztető Trianon diktátumaihoz alkalmazkodjunk. De azt semmiféle békeszerződés meg nem tilthatja nekünk, hogy reménykedjünk, hogy higyjunk, hogy bizakodjunk abban a jobb jövőben, amelyben majd a sors sujtó keze áldani is fog, amikor mindazok, akiket ma dölyfös és elbizakodott népek sanyargatnak, újra talpra fognak állani és a népek közösségében újra el fogják foglalni azt a helyüket, amely őket megilleti. Akkor, igen, akkor mi is ott leszünk. Ha a ma még elvakult nemzeteken győzni fog a jobb belátás, ha a lelkiismeret furdalása vagy talán saját önző érdekük kényszeríteni fogja őket mindannak jóvátételére, amit ellenünk vétettek, akkor megboesátó, kiengesztelő jobbot fogunk nyújtani mindenkinek, aki barátunkká lesz.

De ha ellenségeink lelkében akkor is a gyűlölet lángja fog égni, ha bennünk akkor is csak a korbácsra méltó rabszolgát fogják látni, ha ezeréves igazságunkat, ezeréves gyönyörű Magyarországunkat visszakérő szavunk akkor is könnyörtelen, süket fülekre fog találni, ha a világ nemzeteit akkor is urakra és szolgákra, győzőkre és legyőzöttekre fogják osztani: akkor is ott leszünk.

Sok-sok vitézt adj nekünk, Istenünk!

Világbéke?

Irta: Szentgyörgyvári STIRLING LÁSZLÓ
ny. vk. őrnagy.

Míg eddig örökigazságnak tünt fel az a mondat, hogy háborúk mindig voltak és mindig lesznek, úgy ma másképp áll a helyzet. A világháború reakciójaként elevenen átértett pacifizmus, az új szociális ideák a fiatal lelkekben erős nyomokat hagytak. Vannak, kik a háborúk keletkezéseért a túltengő militarizmust okolják s azt hiszik, hogy az ország zömének, a polgári lakosságnak, a háború kitörésében semmi része sincsen, hogy őket csak a katonák harcra ábrándjai, dicsőség utáni szomja rántja bele egy végzetesen szomorú kalandba s az általános leszerelés meghozza majd a világbékét.

Si vis pacem, para bellum. A katonaság azért van, hogy a békét fenntartsa vagy ha az elveszett, minél hamarabb helyreállítsa. Épúgy, mint a nemzeti életben a fegyveres csendőr őrködik afelett, hogy betörések és gyilkosságok elő ne forduljanak, épúgy a nemzetközi életben a katonaság gátolja meg az egyes államok túlkapásait és a világbéke is csak katonasággal, nemzetközi katonasággal, a régi közöshadsereg mintájára lenne megoldható.

De tekintsünk el a katonaság szereplésétől s kérdezzük, hogy vajjon megoldható-e egyáltalában a világbéke? Vagy lesznek-e ezután is mindig háborúk, mint eddig voltak?

A felelet attól függ, hogy miben látjuk a háború okait: hogy ezeket az emberek előítéletétől függő, a civilizáció haladása folyamán magától eltűnő felfogásokban találjuk-e meg, vagy úgy látjuk-e, hogy a háborúk kényszerokokból keletkeznek, melyek maradandó jellegűek s melyekkel szemben az egyes emberek felfogása tehetetlen. A történetírók az elmúlt háborúk leírásánál az okok egész tömkelegét sorolják fel, melyek részben eszményi irányok összetűzésén, részben gazdasági érdekek ellentétbe jutásán, némelykor vezető férfiak személyes kérdésein alapszanak.

A következőkben a háborús okok e sorozatából csak *egy*et akarunk tárgyalni, a gazdasági okokat; nem mintha ezt tartanánk a háború egyedüli vagy legfontosabb kényszerokának, hanem azért, mert úgy gondoljuk, hogy a háború szükségességét legkönnyebben itt tudjuk szemléltetni.

Tapasztalatból tudjuk, hogy a gazdasági helyzet s az ezt feltűntető megélhetési viszonyok közvetlen háborúk után még a győző félre nézve is kedvezőtlenebbek lesznek. Lássuk tehát, hogy mik azok a körülmények, melyek ennek dacára háborúba kényszerítik a nemzeteket.

A fajfenntartási ösztön az embert szaporodásra serkenti. Egy közepesen jó viszonyok között élő nép 50 év alatt megkétszereződik, 100 év alatt négyeszeresre nő, 1000 év múlva pedig lakosságának több mint egymilliószorosát kellene elérnie. Két ember szaporodása a fenti mértékben 1530 év alatt a föld mai népességét túlhaladja, 100.000 év alatt pedig oly nagy számot ad, melynek leírásához egy oldal nem elégséges. Az emberiség mégis több mint 100.000 éven át gyarapodva, csak a mai népességi számot érte el.

Egy erőt látunk, a fajfenntartási ösztönt, mely a föld lakosságát szaporítani akarja. De azt is látjuk, hogy ez nem jut teljesen érvényre, hisz ha

bármikor szabadon működhetett volna, akkor ma már elgondolhatatlan sok ember élne a földön. Más erőnek is kell lenniök, amik állandóan ellene működnek, melyekkel a fajfenntartási ösztön többletkevesébbé egyensúlyban van, ha a szaporodás gyorsul, úgy ez van kis fölényben, ha lassul, az ellen-erők vannak gyenge túlsúlyban. Nem a fajfenntartási ösztönön múlt tehát, hogy a föld évezredek óta csak elszórva, gyéren volt benépesítve, hanem azon, hogy a fajfenntartási ösztönrel szemben más erők gátlólag léptek fel s így az emberek számát korlátozták. A fajfenntartási ösztön igyekezett szaporítani, állandó feszültséggel nyomta a határokat: az emberiség száma állandó nyomással követte a *megélhetési lehetőségeket*; ahogy ez javult, terjedt, úgy nőtt a másik.

A föld mindig telítve volt emberekkel, vagyis *mindig annyi ember lakott rajta, amennyit az elbirt; a civilizáció fokától függ, mennyi ez a szám.* A civilizáció fejlődésével a lakható földkéreg egyre nagyobbodik, a népesség lehetséges sűrűsége emelkedik; az így keletkező új helyeket a szaporodás újból betölti, sőt helyenkint túlszűfolja, míg a civilizáció újabb lépése a megélhetési viszonyokat tovább nem javítja s a további népsűrűsödést lehetővé nem teszi. A mai civilizáció éppen a lakosság mai számát tette lehetővé s ha ennek a civilizációnak létrehozóit, mint gőzerő, villamosság, vizierők felhasználása, vegyipar, orvosi tudomány, politikai és bölcsészeti világfelfogás stb. elvonnók s az ezer év előtti civilizáció eszközeivel helyettesítenők, úgy a föld népességének ismét a honfoglalás korabeli számára kellene csökkennie, vagyis sok-sok millió embernek el kellene pusztulnia.

Az emberiség mindenkor száma a megélhetési viszonyoktól függ; amit a szaporodás ezen felül termel, annak feltétlenül el kell pusztulnia; azok számára a földön nincsen hely.

Az önfenntartási ösztön minden embert küzdelemre készítet, hogy helyét az életbenmaradók között megtartsa, hogy ő kerüljön — szomszédja rovására — a jobb megélhetési viszonyok közé, hogy nagyobb fokban szerezzék meg magának a civilizáció által nyújtott fegyvereket a betegség és más ellenség leküzdésére. Így minden ember minden embernek szükségképpen vetélytársa, történelmi idők előtt halálos ellensége is volt s csak azóta, amióta rájött, hogy csoportokban élve, egyéni ereje is fokozódik s családokat és törzseket alkotott, csak azóta segíti is egyik ember a másikat, míg az ellenségeskedést törzsek törzsek ellen vívták meg s közös erőfeszítéssel szerezték meg a közösség jobb megélhetési viszonyait. Amelyik törzs ezt magának kivívja, az szaporodhatik a másik rovására, míg a vesztes fél satnyulásnak indul. Élet-halál kérdése, hogy ki kerüljön jobb viszonyok közé s ezért csak élet-halálharc árán, véres küzdelmekkel lehetett ezt megszerezni.

Az egyes emberek súrlódása egymás között, nemkülönben az egyes törzsek békés vagy ellenséges érintkezése kölcsönös megismerést eredményezett. Megtudták, hogy a másik javak fölött rendelkezik vagy tudással bír, mely nekik hiányzik, de ez a sűrűbb lakosság csak addig tarthatta fenn magát, míg a civilizáció meg tudott magaslatán maradni, míg a másik törzs javai az ő termékeivel

kicszerűldhettek. A kölcsönös érintkezés első pillanatban csak erőttöbbletként mutatkozik, de mielőtt az örökké feszülő szaporodás betöltötte az így keletkezett üres helyeket, akkor a civilizáció új eszközei életbevágó igényekké lettek, kimaradásuk halált jelentett. Az erőszaporodásnak meg volt az ára, megszüntette a törzset függetlenségét. *Az egyének magasabb fokú életet élnek, de ezt csak magasabb szervezkedési egységekben, nemzetekben, tudják megvalósítani.* Ez az átalakulás független családokból törzsekké, tovább független törzsekből nemzetekké évtizedredek át folyt és még ma sincs az egész földön befejezve.

A nemzeti élet képezi a történelmi világ alapját. Csak a nemzet volt képes olyan magas kultúrát teremteni, melynek emlékei évezredek át megmaradtak. Az, amit a történelemben látunk: nemzetek születése, harca és halála. Új nemzetek helyettesítik a kihaltakat, a régi civilizáció termékei fiatal, erős kezekbe kerülnek, melyek ezt fejleszteni, emelni képesek. A nemzetek szervezete tökéletesedik; a közös nyelv, a közös irodalmi nevelés, az egységes bíráskodás az ország törvényei szerint megannyi kapocs, mely az egyént nemzete többi egyénével szorosan összefűzi, más nemzetektől élesen elkülöníti. Az egyéni élet a nemzethez van fűzve s a nemzetnek kell gondoskodnia, hogy lakossága számára a jobb megélhetési viszonyokat megszerezze. Így a nemzet adja meg a létért való küzdelemben az alaphangot. A ma is fennálló szaporodási többlet következtében ma is nagyszámú embertömegeknek el kell pusztulnia, de a jobb megélhetési viszonyok között levő nemzet jobban gyarapodhat a rosszabb viszonyok közé jutott nemzet rovására. Ismét élet és halálról van szó: nagyobb gyarapodás több gyermekélet fenntartását, kisebb gyarapodás több gyermek pusztulását jelenti. A megélhetési viszonyok árnyékukat a jövő nemzedékre vetik.

Ezt minden állam ösztönszerűleg felismerte. Minden államban meg van a törekvés, hogy saját népének előnyösebb küzdalmi feltételeket szerezzen. A népek érdekei természetesen ellentétbe kerülnek. Az egyik nép megélhetési feltételeit egy más nép létezése, viselkedése veszélyezteti. Belső nyomások keletkeznek, melyeknek ki kell egyenlődniük. Míg a nyomáskülönbségek békésen kiegyenlíthetők, míg az ellentétek kölcsönös megegyezés vagy döntő bíróságok révén elsimíthatók, politikáról beszélünk; ha az ellentétek életbevágóbbak, ha a jövő nemzedék élete vagy halála nagy mértékben van érintve, úgy megalkuvás nem lehetséges, úgy a népek kénytelenek érdekeiknek erőszakkal érvényt szerezni s ez a háború.

Az élő nemzedék erkölcsi kötelessége a jövő nemzedék életét vérenek és vagyonának kockáztatásával is biztosítani; a háború a nemzet erkölcsi kötelessége s ez alól egy nemzet sem vonhatja ki magát. Háboruk mindig voltak s mindaddig lesznek, míg más erők fel nem lépnek, melyek a nemzet erkölcsi kötelességeit magukévá teszik és a nemzet helyett a népek érdekeit megvédik. Ha majd a nemzet a Népek igazi szövetségében megtalálja azt az oltalmat, amit megtalál ma a család a nemzetben, akkor nem lesz szükség háborúra. Ezt az állapotot máról holnapra megteremteni

nem lehet, ennek a szükség mértékében kell lassan kifejlődni. Szabad családok törzsekké lettek, mert fejlődött civilizációjuk törzskeretben keletkezett s csak a törzsben élhetett; a civilizáció további lépésénél szabad törzsek kénytelenek voltak szabadságukról lemondani és nemzeteket alkotni; a szabad nemzetek érintkezése újra előre viszi a civilizációt, de a civilizáció további haladása a nemzetek szabadságát nyirbálja meg s felépíti a nagyobb kötelékeket. Nyirbálás és építés lassú, évszázadokon át vezető folyamat, kezdetét úgy az egyiknek, mint a másiknak már ma is érezzük.

A vasút, gépkocsi, gőzhajó, repülőgép, táviró mindjobban behálózzák a világot s hálóikban rabul ejtik a független nemzeteket. A termékek, eszmék, tudás kicserélése az egész világon minden egyes emberre, nemzetre erőttöbbletet jelent, a civilizáció emelkedik, a lakosság sűrűsödik; a sűrűbb lakosság azonban a magasabb civilizáció függvénye s így ez számára életfeltétel. Az egyes emberek folyton emelkedő életstandardja a népeiséget folyton sűrűsíti és ez eléri majd azt a fokot, hogy az egész világ termékeire állandó szüksége lesz s ha ez csak rövid időre is kimaradna, katasztrófát jelentene. Az egyes országok már ma is az érdeklonalak egész szövevényével vannak összekötve, melyek folyton gyarapodnak és erősödnek és talán elérkezik az az idő, midőn egy egységes erős hálózattal az egész világot bevonják, midőn az elszakadás rövid időre is végzetes lenne, de éppen ezért lehetetlen lesz.

Bármilyen messze van ez az idő, jeleit már tisztán érezzük, már mai kultúránk sem tarthatja fenn magát hosszú ideig a külföldi termékek nélkül. Egyetlen egy nemzet sem élhet ma a többitől független életet, a béklyók már valamennyi nemzet lábára rá vannak erősítve. De a béklyók még gyengék, erőteljes mozdulatnál könnyen leválnak s rövid időre megadják a szabadságot. Az idő letelte után ismét vissza kell térnünk a rablásba: ez életstandardunk s így létszámunk megtartásának feltétele.

Ugyanúgy, ahogy egy „világkultura“ kifejlődése — hacsak mint gyenge hajtás is — már érezhető, meg kellett születnie az akaratnak is, hogy ezt a gyenge hajtást megóvjuk. A magasabb fokú civilizáció első jelei meg kellett, hogy hozzák az első törekvéseket a világbéke felé. Évszázadok, talán évezredek fognak eltelni, míg mindkét ág a világot benövi. Mindkét ágnak egyformán kell nőnie; az egyik ág élete a másikat feltételezi: *világkultura nem lehet világbéke nélkül, de világbéke sem világkultura nélkül.*

A világbékének ma hiányoznak az alapfeltételei, hiányzik a kényszer, amely ezt létrehozná. A civilizáció lassan, de fokozatosan emelkedik, eszközeit mind nagyobb területről hordozza össze, a civilizációt nyomon követő nagyobb népességi sűrűség a területeket összekovácsolja, a szétszakadást életérdekből megakadályozza. Kényszerből lettek a kis egységekből a nagyok, a nagyokból a nagyobbak. Míg ez a kényszer nincs meg, addig semmi összeolvadásnak helye, létjogosultsága nincs.

Ma a civilizáció már részben túllépte az országhatárokat, szövetségek, mint a „központi hatalmak“, „entente“ ennek következményei. Az

életstandard megtartása békében csak szoros érintkezésben a külfölddel lehetséges; hosszabb háborúhoz államesoportok kellenek. A civilizáció már részben államesoportokra támaszkodik; a vetélkedés, a halálos ellenségeskedés kezd az államokról államesoportokra átlérni.

Ez a helyzet ma és ez lesz a helyzet száz, talán ezer év múlva is; de ez nem a világbéke, hanem a világháborúk korszakát jelenti.

A fulladásos halálról *

Irta: GYULAY ELEMÉR dr. egyetemi adjunktus.

Fulladásos halál áll elő a szónak orvostermészettudományi értelme szerint akkor, hogyha életfontosságú szervek nem kapják meg a lassú oxydációban, tehát lassú égésben álló működésükhöz szükséges éleny-mennyiséget. Tudományos értelemben a legtöbb haláleset végső oka a fulladás. Ez szerepel pl. elvérzés esetében is azért, mert a test szöveteihez a szükséges élenyt a vér viszi, s ha ez megfogy, azok nem jutnak a szükséges gázmennyiséghez.

Az orvosi gyakorlatban azonban a fulladás fogalmát sokkal szűkebbre szabjuk, úgy amint azt az élet tanítja.

A szorosabb értelemben vett fulladásos halál alatt a törvényszéki orvostanban azon haláleseteket értjük, mikor a halál a miatt áll be, mert a levegőnek a tüdőbe való bejutása mechanikai okokból van megakadályozva és amikor az embert körülvevő közeg légzésre nem alkalmas.

Magának a fulladásos halálnak kétségtelen bizonyítékai nincsenek és nemesak, hogy a található jelenségek a fulladásos halál különböző fajtaiban azonosak, hanem nagyon közel állanak mindazon egyéb akár természetes, akár nem természetes halál eseteiben található elváltozásokhoz, amelyekben a halál rögtönösen vagy csak igen rövid haláltusa (agónia) mellett állott be, miért is maga a boncolási lelet is tévedésre szolgáltathat alkalmat. Épen ezért a fulladásos halál megállapításánál a legnagyobb óvatosságra van szükség, mert a fulladásos halálnak nincsen egyetlen egy olyan tünete sem, amely feljogosítana bárkit is a fulladásos halál beállítására, hanem igenis egész tünet-csoportok összeállítására van szüksége a boncoló orvosoknak is, hogy azoknak jelenléte esetén az erőművi fulladást előidéző okokkal kapcsolatban felvehetővé tegye a fulladási halál diagnózisát. Szabályként állíthatjuk fel, hogy mindaddig fulladásról nem beszélhetünk, amíg a fő okot nem találjuk; minthogy a legtöbb esetben a halál oka fulladás, a jelenségek nagyon gyakran megegyeznek azzal, amelyet bűnügyi értelemben vett fulladásnál találunk, egyebek között pl. az, hogy a halott vére nem alvad meg.

A mechanikai fulladásnak tulajdonképpen többféleségét különböztetjük meg. Kettőnél a légzőutak elzárása, illetve szűkítése hurokkal történik és pedig az akasztásnál és a zsineggel való megfojtásnál. A harmadik módnál a megfojtás kézzel történik. A következőknél ezt az eredményt

* Közlemény a budapesti kir. magyar Pázmány Péter tudomány-egyetem törvényszéki orvostani intézetéből. Igazgató Kenyeres Balázs dr. egyet. nyilv. r. tanár

a külső légzési nyílásokra, a nyakra vagy a mellkasra ránehezedő idegen tárgy nyomása, az egész testnek szűk helyre (pl. ládába) való szorulása, vagy a légzőutakba bejutott idegen anyag okozza és végül légzésre alkalmatlan gázoknak (pl. Co₂) vagy folyadéknak, víznek a légzőutakba való bejutása akadályozza meg a levegőnek bejutását.

Aránylag gyakran fordul elő az akasztás, amelynél valamely kötélszerű tárgyból készült hurok alkalmaztatik a nyakra és azt az illető testének egész súlya, vagy súlyának részleges ránehezedése szorítja a nyakra. Akasztásnál tehát az erőhatás iránya rendszerint egybeesik a test hossz tengelyével és az erőt a test súlya szolgáltatja. Ezen mechanizmusnál fogva a hurok a nyelv gyökerét hátra s felfelé nyomja a garat hátsó falához, úgyhogy a mechanikai fulladásos halál ezen neménél a légzőutak elzáródása a garatban van. A hurok szorítása nyomán a bőrön is jön létre elváltozás, u. n. akasztási barázda, amely többé-kevésbé mély bemélyedésben, halványságban, vagy a bőr szürkés elszíneződésében, esetleg pergamentszerű beszáradásában nyilvánul. Ennek a barázdaszerű elváltozásnak milyensége függ a használt anyag szélességétől, minőségétől, az alkalmazott erő nagyságától, az erőbehatás időtartamától és egyéb körülményektől. T. i. minél szélesebb volt a kötelék (lepedő, kendő, törülköző), annál kevésbé lesz kifejezett a barázda és a hurok nyoma, inkább csak a környezettől elütő halványságban fog nyilvánulni, ezzel szemben minél keskenyebb anyagból volt a hurok (húr, drót), annál mélyebb lesz a barázda és az erő különleges fokozásával a bőrt is átvághatja. Sima felületű anyag, ha nem nagyon sokáig nyomja a nyakat (selyemszalag, gummi-szalag), pergamentszerűséget nem okoz, míg annál kifejezettebb lesz ezen elváltozás, minél érdekesebb volt a felülete a huroknak (pl. új kötel), annál mélyebb és esetleg egyébként is kifejezettebb barázda marad vissza, ha testsúlya, tehát az alkalmazott erő nagyobb volt, tehát ha az fokoztatik súlyoknak alkalmazásával, vagy kombináltatott az akasztás magasból való leugrással. Hasonlóképpen kifejezettebb elváltozásokat fogunk találni abban az esetben és annál nagyobb mértékben, minél hosszabb ideig tartott az erőbehatás, vagyis, minél hosszabb ideig maradt a test a felfüggesztett helyzetben.

A barázda a használt tárgynak közelebbi tulajdonságait is magán viseli és elárulja. Így kötelnek a csavarmeneteit, annak lesimult állapotát, esomót a kötélen, a nadrágszík csatját, lyukait stb.

A hurok az erőbehatás irányánál fogva a nyakon felcsúszik és így annak felső részén foglal helyet és így rendszerint elül a gége, az u. n. ádámcsutka fölött van. Innen a nyak mindkét oldalán, az alsó állkapocs száraival párhuzamosan halad rézsutosan hátra és kissé felfelé, az alsó állkapocs szögleteinél kissé meredekebb lesz az emelkedés. Míg hátul a két szár hegyes szöget alkotva találkozik. Természetesen ez az elhelyeződés változik aszerint, amint a felfüggesztési pont hátul, vagy elöl, avagy egyik vagy másik oldalán a fejnek volt és ez a leírás tulajdonképpen az u. n. tipikus akasztásra vonatkozik, mely alatt értjük azt a helyzetet, mikor a felfüggesztési pont a fej mögött és a fej fölött van. A barázda ezen lefutása

Vitézi avatás. A kormányzó felvonulása a kápolnához.

közben nem egyforma mély, hanem legmélyebb — tipikus akasztásnál — a nyak elülső részén, vagyis mindenkor a felfüggesztéssel szemközti részén a nyaknak, tehát ott, ahol a barázdának egyúttal a legalacsonyabban fekvő pontja van, mert erre a részre nehezedik reá legnagyobb mértékben a test súlya, tehát az erő, és ez a reánehezedés a barázda további lefutása nyomán mindinkább esöklén, miért is a barázda fokozatosan sekélyebb lesz, sőt miután hátul, tehát a felfüggesztés helyénél rendszerint el is emelkedik a hurok a nyaktól, a hurok lenyomata is elmarad a nyak ezen részén, tehát a barázda akasztásnál rendszerint nem is képez teljes kört, hanem annak csak háromnegyed, négyötöd stb. részét alkotja. Az akasztási barázdának ezen most említett lefutása és tulajdonságai azok, amelyek lehetővé teszik a hasonló eszközzel előidézett másik mechanikai fulladási halálmodnál, a zsinegelésnél visszamaradó barázdától való megkülönböztetést, vagyis ennek alapján lehetséges a holttest nyakán látható barázdából megállapítani, hogy akasztásról, vagy zsineggel való megfojtásról van-e szó, ami pedig nagyon fontos már csak azért is, mert az akasztás inkább öngyilkossági halálnem, míg a zsineggel való megfojtás már általában is inkább idegen kéz szereplésére utal. Hogy a megkülönböztetésre szolgáló jelenségek minél szembetűnőbbek legyenek, célszerűnek tartom a zsinegelésnél létrejövő barázdának lefutását és milyenségét itt letárgyalni. A zsineggel való megfojtásnál ugyancsak valamely kötélszerű anyagból készült hurok alkalmaztatik a nyakra, de azt kézbeli és pedig rendszerint idegen kéztől származó erő szorítja reá a nyakra. Ennélfogva az

erőbehatás a zsinegelésnél a test hossz tengelyére harántirányú. Ilyen minőségű és ilyen irányú erőbehatás mellett a hurok nyomán keletkező barázda rendszerint a nyak alacsonyabb részén fekszik, vízszintes lefutású, mindenütt egyforma mély és teljes kört képez. Természetesen ugymint az akasztásnál pl. a felesúszását a huroknak megakadályozhatja valamely daganat (pl. golyva) vagy egyéb körülmény és ilyen módon a barázda elhelyeződésében jöhet létre némi eltérés, úgy itt is megakadályozhatja a barázda létrejövetelét pl. a kötel és nyak bőre közé került valamely ruhadarab (gallér), vagy kendő és egyéb hasonló puha tárgy, aminek folytán a barázda nem lesz teljesen kör-körös, azonban ennek a hiánynak nagysága, alakja, éles határai könnyen felismerhetővé teszik az okot, miért hiányzik azon a helyen barázda.

Magából a barázdából és általában a holttest külső megvizsgálásából azt megmondani, hogy a halált akasztás okozta, vagyis, hogy az akasztás még az élőben történt, avagy csak más módon megölt, vagy meghalt egyén holtteste akasztatott fel talán épen az öngyilkosság hátszatának felkeltesére és ezzel a bűneselekmény leplezése céljából, azt megmondani és eldönteni nem lehet. Ugyanis magában a barázdában mutatkozó jelenségek egyike sem olyan, amely bizonyítaná az élőben való keletkezést. Így a barázda mélyebb, vagy sekélyebb volta, mint azt már fentebb említettem, a használt kötelék minőségétől, szélességétől és az erőtől és egyéb tényezőktől függ, de nem okoz változást azon az a körülmény, hogy a hurok még az élet fennállása idejében, avagy pedig annak

megszűnése után szorítottatott-e a nyakra; ugyan így nem alkalmas az élőben való keletkezés bizonyítására a bőrnek a barázda területében való kiszáradása és megkeményedése, az u. n. pergamentszerűsége sem, mert a kiszáradást azon körülmény magyarázza, hogy a hurok szorítása folytán a bőrből a szövetnedvek kiszoríttatnak, ami a halál után természetesen ép úgy létre jön, lévén ez a kiszáradás nem physiologiai, hanem csak physikai folyamat. Elősegíti ennek a pergamentszerűségnek létrejövetelét azon körülmény, hogy a kötél érdes felülete folytán a bőr legkülső rétege, a hám is lehorzsolódik, aminek folytán utólagosan is történhetik a beszáradás. Ezt számtalanszor volt alkalmunk tapasztalni, hogy a halál után ejtett horzsolások helye, vagy a holttestre gyakorolt nyomás helye ilyen pergamentszerű lesz. Még a barázda területében található, s vérzésnek látszó vörös csíkok sem bizonyíthatják az élőben történt akasztást, mert azok is létrejöhetnek a halál után is. Leginkább akkor találunk ilyeneket, hogyha a kötél két- vagy többszörösen volt a nyak körül vezetve és a menetek között keletkező tarajszerű előemelkedés a két csavarmenet közé szorult bőr-részletben maradt vér odaszorítása következtében sötét vörös csíkot képez. Ugyan így keletkeznek ilyen vörös, kiemelkedő csíkok, vastagabb és új kötél csavarmenetei mentén. Mindezeknél fogva a kérdés eldöntéséhez szükséges a holttest belső megvizsgálása, vagyis felboncolása, amikor is úgy akasztásnál, mint zsineggel való megfojtásnál fulladásos halált kell találnunk és ki kell zárunk ezen fulladásos halál más módon való keletkezésének lehetőségét, hogy azután a külső vizsgálatnál talált és akasztás, vagy zsinegelésnek minősített barázdával okozati kapcsolatba hozhassuk a halált, mert az is lehetséges, hogy pl. kézzel megfojtott személy holttestét akasztják fel, hogy az öngyilkosság látszatát keltsék és a kézzel való megfojtásnál is fulladás útján áll be a halál.

A belső vizsgálatnál tehát az általános fulladási tüneteken kívül keresünk helybeli, akasztást bizonyító jelenségeket is. Így jöhetnek létre vérzések a nyak bőralatti kötőszövetében és a nyaki izmok között is, de nem a barázda területében, vagyis amely terület a hurok nyomása alatt állott, mert ha el is szakadnak véredények a nyomás folytán, azokból a vér nem ürülhet ki, mert az elszakadt véredek mindkét végét maga a hurok nyomása elzárja, hanem igenis a barázdától lejjebb, a nyak alsó részein keletkezhetnek ilyen vérzések, mert az erőbehatás irányánál fogva a hurok a nyaknak a hurok alatti bőrét erősen feszíti, vongálja és ennek következtében szakadhatnak el véredek a nyaknak a barázda alatti részében és a bőralatti kötőszövetben, izmok között, sőt magukon az izmokon is támadhatnak ilyen berepedések, szakadások. Ugyancsak a vongáltatástól a nyaki két vastag verőér belső felületén is találhatnak közvetlenül azoknak elágazódása alatt vízszintes irányú, párhuzamos berepedéseit a belső érhártyának. Természetesen nem állandó kísérői az akasztási halálnak, viszont jelenlétük nyomatékosan bizonyítja a fulladásos halálnak akasztás útján való keletkezését, mert az akasztáson kívül a mechanikai fulladásos halál egyikénél sincs ilyen vongáltatása a bőrnek és a nyaki szerveknek. Bár gyak-

rabban fordul elő akasztással kapcsolatosan a gégeporcok valamelyikének, rendszerint a szakcsontnak vagy pajzsporcok nagy szarvainak törése, mindazonáltal kevésbé értékesíthető jelenség, mert zsineggel való megfojtásnál is előfordulhat, kézzel megfojtásnál meg épen gyakori. Külön megfigyelendők ezek a törések arra vonatkozólag, hogy van-e körülöttük az életben való keletkezést bizonyító vérzés, mert halál után is eltörhet valamelyike akár a holttestnek az akasztási helyzetből való vigyázatlan levételénél, akár magánál a boncolásnál is. Azon általános hiedelem, hogy akasztásnál a nagy csigolyák szakadnak el és a gerincoszlop ficama, vagy törése állana elő, a boncolásoknál beigazolást egyáltalán nem nyert, magam sem öngyilkosoknál, sem bírói kivégzésekénél egyetlenegy esetben sem találtam és azt hiszem, csak olyan esetekben fordulhat elő, mikor az erő a test súlyát sokszorososan meghaladó mértékben fokoztatik, pl. az akasztásnak magasból való leugrással kapcsolatos kombinációjánál, mikor az illető nyakára illesztett hurokkal, amelynek szabad vége meg van rögzítve, magasabb helyről leugrik, amikor is az erős rántásnál fogva esetleg elszakadhat a nyaki csigolyák valamelyike közötti összeköttetés, amely egyébként olyan erős, hogy azt a test súlya által képviselt, vagy akár ezen felül alkalmazott emberi erő, mint azt a kivégzésekénél is látjuk, megszakítani nem képes.

Meglévő állapotban a fentiek alapján a fulladásos halál és minden egyéb mechanikai fulladási halál kizárásával a fulladásnak az akasztástól való származása, következik a tulajdonképeni legfontosabb kérdés: öngyilkosság, gyilkosság, vagy baleset forog-e fenn? Az kétségtelen dolog, az akasztás az esetek legnagyobb többségében öngyilkossági eredetű, de azért korántsem szabad a nyomozásnak ebből a feitevéből kiindulnia és a legnagyobb figyelemmel kell megejteni a helyszíni szemlét, mert akasztásnál a helyszíni szemle adatai döntő értékkel vétetnek figyelembe épen ezen kérdés eldöntésénél. A gyermekkorban előforduló öngyilkosságok is nagyobb részben akasztás útján követtetnek el. Egyik esetben a hintalovának háttára állott fel a kis öngyilkos és úgy kötötte fel magát a padlás gerendájára. Balesetek is előfordulnak, de nagyon ritkán, inkább gyermekeknél. Idegenkezű akasztás is nagyon ritka, mert alig is képzelhető el egy erejének és öntudatának birtokában levő személynek felakasztása nélkül, hogy az illető az ellen teljes erejével ne védekezne és ezen védekezés közben ne jönnének rajta más sérülések is. Előfordulhat gyermeknek, öregségénél, vagy betegségénél fogva magával tehetetlen, nagy mértékben ittas, vagy egyéb okoknál fogva öntudatlan, védekezésre képtelen személynek felakasztása ilyen u. n. küzdelmi nyomok keletkezése nélkül, csak hogy akkor kimutatván ezt az állapotot a boncolás alkalmával, egymaga ezen állapot fog az idegen kéz mellett bizonyítani, mert az ilyen állapotban levők úgy, amint védekezésre képtelenek, képtelenek az akasztás önkezü végrehajtására is. Az ilyen küzdelmi nyomok természetesen elsősorban az orrnyílásoknak és szájnak a segítségért való kiabálás megakadályozása céljából történt erőszakos eltakarása, befogása folytán ezen nyílások körül horzsolások, zúzódások, karmolások, köröm-

Vitézi avatás. Az eskü felolvasása.

lenyomatok alakjában mutatkoznak, továbbá a végtagok lefogása vagy összekötözése folytán ugyancsak ilyen sérülések alakjában a kézesuklóknál és bokáknál, végül ütődések nyomait találhatjuk a test különböző, főként kiálló és kemény alappal bíró részein, így a koponyán, a lapockák területén, a könyökön, csipőknél és tomporokon, a térdeken stb. Csakhogy ilyen sérüléseknek a jelenléte, ha csak különösen jellegzetes tulajdonságokkal nem bírnak, egymagukban még nem elégségesek idegenkezűség megállapítására, mert az agónia alatti vergődés következtében ütődhetik a fej, a törzs, a végtagok valamely tompa kemény tárgyhoz és ily módon is keletkezhetnek a netán talált sérülések. Azért ezekre vonatkozólag a keletkezési módot meg kell állapítani, ami pedig csak a helyszíni szemle adataival történhetik. Nevezetesen, ha a helyszíni szemle alkalmával olyan helyzetet találunk, hogy a test teljesen szabadon függött és nem ütődhetett valamely tárggyhoz, úgy az ilyen sérülések küzdelmi nyomoknak tekinthetők, ellenkező esetben természetesen kérdéses. De még ezenfelül is figyelembe veendő, hogy a sérülések tényleg a testnek azon részén, azon oldalán vannak-e, amely érintkezésbe juthatott ilyen ütődés előidézésére alkalmas tárggyal. A helyszíni szemle eldöntheti az ön-, vagy idegenkezűség kérdését, ha olyan adatokat szolgáltat, miszerint azt a helyzetet, amelyben a holttest találtatott, az illető önmaga létre nem hozhatta, mert pl. a lámpaszög, tehát magasabb helyre történt felakasztásnál, hogy olyan magasságba önerejéből eljusson, kétségtelenül szüksége lett volna az illetőnek valamely segédeszközre, székre, asztalra, létra, vagy mint a már említett gyermek esetében a hintáló és ha ilyenek nincsenek ott, kétségtelenül idegen kéz szereplésére kell gondolnunk. Egyébként megfelelő előkészületek nyomai, dulakodás bizonyítékai stb. szintén keresendők a helyszíni szemlénél.

Azon körülmény, hogy az egész test súlya érvényesült-e, vagyis, hogy a holttest a szó legszorosabb értelemben tényleg függ és pedig olyan módon, hogy a lábak nem érintik a földet, vagy pedig a test súlyának csak egy része nehezedik a hurokra, mert a holttest lábai elérik-e a földet, avagy pláne a holttest guggoló, térdelő, ülő vagy fekvő helyzetben van-e felakasztva, az önakasztás elbírálásánál nem bír jelentőséggel, habár ezek az utóbbi helyzetek azt a látszatot keltik, hogy talán

idegen kéznek kellett az illetőt ebben a helyzetben tartani, amíg a fulladási halál be nem állott, mert az életösztön felébredésével a legerősebb elhatározású öngyilkosnak is csak fel kellene egyenesednie ebből a helyzetből, hogy az erő továbbműködését megszüntesse. Kétségtelen azonban, hogy az akasztásnál, zsineggel és kézzel való megfojtásnál a légzőutak elzáródásán, vagy nagyfokú szűkítésén kívül lényeges szerep jut magának a fulladásos halálnak előidézésénél is annak, hogy ezen mechanikai fulladásos halálnemeknél a nyaknak nagyobb véredényei is összeszoríttatnak, ami az agynak vérrel való ellátását zavarja meg és az agytáplálkozási zavar nemcsak elősegíti a halál bekövetkezését, hanem korai, csaknem rögtönösen, a hurok megszorulásának pillanatában beálló öntudatlansághoz vezet. Az erek összenyomtatásának tulajdonítható az is, hogy a fulladásos halál olyan akasztási helyzetekben is bekövetkezik, amikor a felfüggesztési pont előtt van, tehát nem magukra a légzőutakra nehezedik a hurok, ellenben a nyaki erekre nyomást gyakorol. Az öntudatlanságnak a többi mechanikai fulladásos halálnemektől eltérő ezen korai beállása teszi lehetővé az önakasztást a legkülönbözőbb helyzetekben is, mert az illető nemhogy nem akar, hanem öntudatlan állapotánál fogva nem tud a hurok szorításától szabadulni és helyzetén változtatni. Hogy ez így van, bizonyítja azon tény, hogy önakasztásnál sohasem találunk menekvés kísérleteket, hogy pl. az illető kezével iparkodna a hurkot nyakától eltávolítani vagy tágitani, továbbá idejében levágott és életre keltett egyének nem emlékeztek vissza a velük történetekre attól a pillanattól, hogy testsúlyuk reánehezedése folytán a hurok megszorult. Viszont más olyan mechanikai fulladásnál pl. vízbefulladásnál, mely szintén elég gyakori öngyilkossági nem és amelynél a nyaki edények összeszorítása és ezzel az öntudatlanság korai beállása nem szerepel, menekvés kísérletek vannak az első pillanattól kezdve, mikor az illető a vízbe ugrott már segítségért kiabál, belekapaszkodik mindenbe, amihez hozzájut és iparkodik magát rugdalózással és kapálózással a vízszínen tartani és vízbefulási haláltól megmentettek mindenre visszaemlékeznek ami velük történt, látják az érkező segítséget, megragadják a feléjük nyújtott rudat, evezőt stb. Condé nereg öngyilkossága esetében is, akit térdeiben meg-

Vitézi avatás. Avatási jelenet.

hajlott és lábaival a földet érő helyzetben találtak az ablak kilinesére felakasztva, ez a helyzet idegen kéz szereplésének gyanuját keltette fel.

Természetesen az idegenkezű akasztásnak is lehetnek olyan raffinált módjai, amelyek mellett az u. n. küzdelmi nyomok elmaradhatnak. Ilyen a párisi Gouffé ügyvéd esete. Nevezett viszonyt folytatott Bompard Gabriellával, akinek szeretője volt Eyraud. Az utóbbiak elhatározták, hogy a vagyonos embernek ismert ügyvédet megölik, kulesait elveszik és azokkal kinyitják és kifosztják az illetőnek lakását. Tervük megvalósítására a nő lakását választották, az alkóvos szoba két része közötti függöny mögé egy csigát helyeztek el a falba, amelyen kötelet vezettek át, amelynek egyik végéből hurkot készítettek és azt elhelyezték a függöny ráncai között, a másik végét pedig a függöny mögött elrejtőzött Eyraud fogta. B. Gabriella lakására esalta az ügyvédet, aki a hurok alatt elhelyezett kereveten foglalt helyet, mert a lakásban volt székek és egyéb ülőhelyek fel voltak támasztva vagy egyébként úgy elhelyezve, hogy azok nem voltak hozzáférhetők. Ekkor a nő az ügyvéd ölébe ült és enyelgés közben a hurkot nyakára tette, amelynek végét adott jelre Eyraud meghúzta. Ez az eset egyébként más szempontból is érdekes, mert ez a történet csak jóval később, a tettesek kézrekerülése alkalmával derült ki és eleinte az ügyvédet mint eltűntet kezelték. Eltűnése után 2—3 hét múlva Lyon közelében, a vasuti töltés mellett, a Rhone folyó partján találtak egy széttört utazóládát és egy zsákba varrt rothadt holttestet. Azok az orvosok, akik először vizsgálták meg a holttestet, kizárták annak lehetőségét, hogy a talált holttest azonos volna az eltűnt ügyvéddel, főként azon az alapon, mert az ügyvédnek rövid, szőke, míg a talált holttestnek hosszú (10—12 centiméter) sötét haja volt. A hónapok múlva megejtett újabb vizsgálat megállapította, hogy a talált holttest haja is rövid és szőke, csak azok a rothadás folytán kiváltak és egymás mellett elcsúszva összetapadtak, hosszú hajszálak látszatát keltve, másrészt sötét színük csak a reájuk tapadt szennyes barna váladéktól származott.

Azt gondolom, hogy nem lesz egészen érdektelen, ha felhívom a figyelmet arra, hogy a halálos ítélet végrehajtásának nálunk előírt módja, az akasztás, épen az öntudatlanságnak csaknem rögtönös beállása folytán egyáltalán nem mondható brutális eljárásnak, mert az illető fájdalmat nem érez és látványnak sem oly visszataszító, mint lehet pl. a gilotin, ahol nagymennyiségű vér is ömlik ki. Megfigyeléseim szerint a végrehajtásnak legkinosabb része az elítélre nézve az az intézkedés a törvénynek, melynek értelmében ott már a bitófa alatt, felolvassák az elítélt előtt az I., II. és III. foku bíróság ítéletét és közöltetik vele az is, hogy kegyelem iránti kérése sem vétett figyelembe. Maga a tulajdonképeni végrehajtás tüneményes gyorsasággal megy s átlag 20 másodperc múlva, hogy a hóhérnak átadatott az elítélt, már be is van fejezve és az illetőnél az öntudatos élet megszűnt.

A zsineggel való megfojtásnál a már említeteken kívül eltérést találunk a belső vizsgálatnál egyrészt abban, hogy rendszerint hiányoznak

azok a belső változások, amelyek akasztásnál a hurok általi vongáltatásból származnak, másrészt gyakoriabbak a szívburkon és mellhártyán előforduló vérzések, sőt még a kötőhártyai vérzés is csaknem állandó jelensége a zsineggel való megfojtásnak, valamint kifejezett az arc eltekintése és eléggé gyakori ezen eltekintés területében az apró bőrvérzés is, különösen akkor, ha a zsineg a halál beállása után is meglazulás nélkül tovább is a nyakon marad.

Ritkábban fordul elő a gégeporcok törése és ez helybelileg sem egyezik meg az akasztással, mert inkább a pajzsporcok teste szokott törni, vagy a légeső gyűrűsporcain van esetleg törés, miután itt a gége, illetve a légeső szűkítették a hurok szorítása folytán, így a légzőutak elzáródása ezen helyek valamelyikén van. Maga a zsineg különbözőképpen alkalmazható. Lehet, hogy csak egyszer van körülvezetve a nyakon és két végének húzása útján szoríttatik a nyakra, lehet futó hurokként való alkalmazása, csomóra kötéssel vagy többszörös körülesavarással végezve. A támadás rendszerint alattomos módon intéztetik és az öntudatlanságnak korai beállása miatt hiányozhatnak szándékos ölési cselekményeknél is a védekezés, küzdelemnek nyomai. Másrészt a zsineg végének pl. a nyakszirt tájon való felfelé húzásával az akasztáshoz hasonló rézsutos lefutású barázda jöhet létre. Ámbár maga a zsineggel való megfojtás általánosságban inkább szándékos ölési cselekmény, mégis miután kétségtelen öngyilkossággént is előfordult, úgy itt, mint akasztásnál, kétféle eshetőség elkülönítése szempontjából a legfontosabb adat a zsineg alkalmazásának és elhelyezésének megállapítása, amihez sajnos rendszerint nincsen alkalmunk, mert mi a helyszíni szemlén nem veszünk részt, de általában a legtöbb esetben azok, — akár laikusok, akár hatósági közegek, — akik a halálesetet felfedezik, nem keresve, hogy van-e még az illetőben élet, első dolguknak tekintik úgy akasztásnál, mint zsineggel való megfojtásnál a hurok eltávolítását; természetesen végzik ezt anélkül, hogy közben legalább megfigyelték volna, hogy miként volt az elhelyezve és alkalmazva. Pedig pl. önzsinogelés csak oly módon képzelhető el, hogyha a zsineg akként volt alkalmazva, hogy az az öntudatlanság beállása után önmagától megoldódni nem tudott, tehát vagy csomóra volt kötve, vagy többszörösen volt a kötél körülesavarva és az egyenes menetek egymást szorították le, vagy pl. amennyiben esát volt a szíjjon, vagy hevederen, az becsatoltatott. Mindezen eljárásokhoz az illetőnek bizonyos időre van szüksége és így miután erős megszorításnál az öntudatlanság beállása megakadályozná a végrehajtást, természetesen a szorítás nem lehet olyan nagy és így a légzőutak elzáródása sem lehet olyan tökéletes, aminek folytán a fulladásos halál agóniája bizonyos mértékben megnyúlik. Ezt a feltevést és így az öngyilkosság lehetőségét támogathatja azon körülmény, ha a szívben laza véralvadékok is találunk. Kézzel való megfojtásnál az előbbiektől elütő és meglehetősen feltűnő elváltozások maradnak vissza a nyak bőrén. A kéz így alkalmazható különbözőképen. Lehetséges, hogy a hüvelyk és mutatóujj közötti bevágással hátra, a gerincoszlop felé szoríttatnak a nyaki képletek, amikor a legkevesebb elváltozás lesz a bőrön; lehetséges, hogy oldalirány-

Vitézi avatás. A felavatott esendőrtisztek, balról jobbra: vitéz Kiss László főhadnagy, vitéz Kunos Jenő százados, vitéz Szentpétery János százados, vitéz Panajott Sándor őrnagy, vitéz Fábry György százados, vitéz Kovács András főhadnagy, vitéz Gaál Lajos főhadnagy.

ban a hüvelyk és mutatóujjal maga a gége szorítatják össze, amikor a bőrön levő elváltozások körülírtabbak; de rendszerint az egész kéz használtatik és pedig oly módon, hogy a hüvelykujj jut a nyak egyik oldalára, a többi négy ujj pedig a másik oldalra. Ilyenkor vannak a legkifejezettebb elváltozások, amelyek a nyak bőralatti kötőszövetében és izmok között keletkezett vérzésben és így a bőrön vörös foltokban nyilvánulnak, melyekhez karmolások, esetleg félholdalakú körömlenyomatok is csatlakozhatnak. A vérzések terjedelme és a körömlenyomatok, esetleg a szorító kéz helyzetét is elárulhatják, aminek jelentősége lehet a tettesség bizonyításánál. Így Szentendrén történt, hogy a monostori rév-átkelés bérlőnőjét halva találták ágyában. A szobában dulakodás, nyakán pedig fojtogatás nyomai látszottak és így kétségtelenül szándékos ölési cselekményre kellett gondolni. A csendőrség őrizetbe vette az elhalt alkalmazottját, a csónakost és annak feleségét, akik bebizonyítottan késő este bentjártak az elhaltnál, de, mint ők állították, csak a napi bevétellel számoltak el és a későbbi órákra iparkodtak alibit igazolni. A halottvizsgálat alkalmával háromféle sérülést találtam a holttesten. Először is a nyakon kézzel való megfojtás bizonyítékait, amelyeknek a nyakon való elosztózódásából és a hozzájuk csatlakozott körömlenyomatokból kétségtelenül megállapítható volt, hogy a nyak megtámadása és szorítása bal kézzel történt. Másodszor a fejtető és homlok baloldalán, ha jól emlékszem, 13 olyan részben ék, részben háromszög alakú sérülés volt, melyeknek alakja nem engedett semmiféle ismert eszköz vagy tárgyra következtetni és

még leginkább kőhegynek felelhettek meg, de miután csak a fejbőr alatti szövetig terjedtek, tehát nem voltak súlyosabb természetűek, arra következtettem, hogy a tettes jobb keze, mellyel ezeket a sérüléseket ejtette, gyengébb, mint a bal, így tehát a tettesnek balkezesnek kell lenni. Végül mindkét kézesuklóján a holttestnek a karok lefogásának kifejezett bizonyítékai találtattak, ami, miután a tettes mindkét keze el volt a fenti sérülések létrehozásával foglalkozva, arra utalt, hogy legalább is egy segítőtársa volt a tettesnek. Ezen boncselelet alapján a jelenlevő kir. ügyész elsősorban az asszonyt kérdezte meg az iránt, hogy vajjon az ura balkezes-e, amidőn igenlő válasza után elébe tárta, hogy hiába minden tagadás, mert a boncolás megállapította, hogy a tettes balkezes volt, s így senki más nem lehetett mint az ő férje, néhány perc alatt ő, azután a férfi is bevallotta, hogy ők ölték meg az elhaltat és pedig a férfi bal kézzel torkon ragadta az elhaltat, az ágyra nyomta, jobb kezével a kezében levő lakattal ütötte a fejét, eközben pedig felesége az elhalt két karját fogta le.

(Folytatjuk.)

Gyávaság szülte öngyilkosság a legborzasztóbb halál, mert a meggyilkolt jellel együtt sírba száll a szebb jövőnek reménye is, olyan halál, melyet nem kísérnek részvét könnyei; mert amely nemzet önmagát elhagyja, sorsát megérdemli.

Deák.

Az ópiumszenvedély.

Írta: ERNST ENGELBRECHT bűnügyi rendőrbiztos (Berlin).

Mintegy 30 évvel ezelőtt valamelyik német városban felbukkant egy-egy kínait vagy japánt minden alkalommal megbámulták az emberek. Csapatostul követtek őket a gyermekek és fíradhatatlan kíváncsisággal bámulták ferde szemüket, különösen pedig a copfjukat. Az 1900-as és 1901-es boxerlázadás letörése után kezdett Kína is közeledni az európai kultúrához; e téren kisebb mongol testvére a Japán akkor már több évtizeddel megelőzte. Ma már Németország nagy tengeri kikötőiben kínai kereskedelmi hajók is borgonyt vetnek, sőt néha még hadihajók is megtisztelnak bennünket úgy-ahogy szívesen vett látogatásukkal. A kínai kereskedelmi hajók személyzete csaknem kizárólag kínaiakból és malájokból áll, csak ritka esetben találunk közöttük egy-egy japánt vagy európaít.

Bár a kínai feláldozta copfját a civilizáció oltárán, szokásaiban mégis többnyire igen konzervatív maradt. Ezt már a nagy számú kínai étkező helyiségekben is láthatjuk, amelyek mint minden nagyobb kikötővárosban, Hamburgban is találhatók. Ezekben az étkezdékben a kanalat szigorúan száműzik, a kínai itt is pálcikákkal eszik kanál helyett és lakik jól legkedvesebb nemzeti étel-

A belügyminisztérium épületének legutóbbi számunkban ismertett felavatása. Tábori mise.

lével, amelynek összetétele és elkészítése az európaiban gyakran bizonyos undort kelt. Élelmes kínaiak Hamburgban tánca is berendezett zenés kávéházakat bérelnék, amelyekben azután a kikötőbe beérkező honfitársaikat a szórakozások minden fajtájával ellátják. És, hogy a kínai, meg maláj hajós emberek más tekintetben sem szenvednek szükségét, arról a német és külföldi nők tömege gondoskodik, akik szégyenérzet nélkül ugranak a gusztusosnak igazán nem mondható kínai hajósok nyakába. A kínaiak forgalmának növekedtével azután szokásaik és bűneik is bejutottak a kikötőkbe. A kínaiak legszélesebb körben elterjedt rossz szokása az ópiumszívás, amely a kínai nép nagy részét menthetetlenül pusztítja. A morphiúm, aether és kokain élvezete már sokkal csekélyebb jelentőségű. Az ópiumszenvedély lassan tért nyer a német népeletben is.

Még két másfajta kábító szert hurcoltak be Hamburgba az idegen hajósok, nevezetesen a „maroquana“-t és a „heroin“-t. Két mérge ez, amelyek spanyol, vagy délamerikai eredetűek. S mint a kokainnal „cement“, „koks“ vagy „kakao“ elnevezés alatt csempészkednek, a heroint is „Etsch“ néven ismerik igen jól a St. Pauli betörői és hajósai.

Az ópium éppen úgy szerfölött árt az emberi szervezetnek, mint az előbb említett mérgek. Már az egyszerű ópiumélvezés is az idegrendszer súlyos megbetegedését okozhatja, a gyakori ópiumszívás pedig általában igen rövid idő alatt teljesen tönkreteszi a szervezetet és tartós sinylődésre vezet.

Hogy a tengerjáró kínai ne legyen kénytelen nélkülözni az ópiumját, arról Németországban is gondoskodnak. Élelmes kínaiak módot találtak arra, hogy a

leghírhedtebb uccán, a St. Paulin, eldugottan fekvő pincehelyiségekben ópiumbarlangokat rendezzenek be. Ezeket a kínai ópiumbarlangokat általában csak kínaiak és malájaiak látogatják, egyébként szigorúan titkolják őket. Nagy találékonyságra, fáradságra és energiára van szüksége az európainak ahhoz, hogy egy ilyen „eredeti“ ópiumbarlangba bejuthasson. Mert az ópiumlebuji forgalma állandóan oly feltűnés nélküli, hogy még maguk a legközelebbi szomszédok sem vehetnek abból észre semmit sem, így aztán a rendőrség rendkívül nehezen tudja leleplezni az ilyen helyeket. Az összes kínai ópiumbarlangok a St. Paulin vannak, itt is különösen azon a környéken, ahol kínaiak és malájaiak laknak. Éppen úgy, amint Berlinben és különben Hamburgban is, az éjszakai mulatóhelyeknek megvannak a maguk minden fajtájú „felhajtói“ és „kerítői“, az ópiumosok is gondoskodnak ilyen segítőkéről, akik hosszú évek során szerzett tapasztalatukkal értenek ahhoz, hogy földijeik között az ópiumkedvelőket azonnal megismeriék. Ezeket a legnagyobb körültekintéssel megkérdezzük, vajjon nem „egy pipa ópiumot“ keresnek-e? Ekkor aztán a „felhajtó“ a vendéget abba a házba viszi, ahol társa egy jól eldugott ópiumbarlangba vezeti.

Pont éjféli. A kínai „felhajtó“ egy európai vendéget ereszt be a házba. A látogató először egy homályosan világított előszobába jut be, ahol elintézi a fizetést és leadja köpenyét, kalapját, botját és esetleg fegyverét. Ezek után bejut egy vörös szőnyegekkel bélelt pincehelyiségbe. Csaknem teljesen letompított vörös fényű világítás mellett több nyugágyat lát, amelyeken egyes vendégek már nehéz álomba merülve hanykolódnak. Kellemetlen édeskes levegő veszi körül az embert. A mélyen hajlongó tulajdonos előhozza neki a hosszúszárú ópiumpipát, a kis pipába egy ópiumgolyócskát tesz és megmutatja a vendégnek az ágyát. Csöndesen, alig hallhatólag oson aztán el az öreg kínai, közben azonban többi vendégeit is végigpillantja gyors tekintetével. A nyugalom teljes, csak itt ott hallat valamelyik vendég egy-egy halk idegen szót, vagy egy másik hadonászik kezével, lábával.

A vendég óvatosan húz egyet a pipából, majd kis szünet után még egyet. Azután megfontoltan tovább pipázik. Kíváncsian nézi alvó szomszédait, megszámlál 8–9 kínait és egy simára borotvált arcú fehér embert, kinek arca álmában nevetésre torzul, közben „óh igen“, „óh-óh“, hosszan kiejtett „óh igen“ szavakat hallatva.

Hamarosan az új vendéget is csodás álmok rönködik körül, minden földi vonatkozástól szabadultnak érzi magát és kéjes érzések veszik hatalmukba. Egy-két-három órán át hever ebben az álomban, akkor hirtelen felriad. Előbb vissza kell gondolnia, hol is van tulajdonképpen és hogyan jött ide. Csak nagynehezen tud visszaemlékezni. Órája hajnali 5-öt mutat. Ekkor már az öreg kínai is előtte áll, nevetve mélyen meghajol és panírvékony porcellánesésében valami forró italt nyújt a vendégnek. Oly erős és keserű ital ez, hogy alig lehet benne ráismerni a teára.

Lassan feláll a vendég, a szokatlan élvezettől kissé fáj a feje. Szomszédai is ébren vannak már két kínai matróz kivételével, akik a nagy mennyiségben élvezett ópium hatása alatt még mindig az álmok birodalmát járják.

A vendég még egyszer megnézi környezetét, méregetlenül undor fogja el a körülötte heverőkkel és az ópium élvezetében töltött éjszaka emlékeivel szemben és sietve hagyja el az ópiumbarlangot.

„A közeli viszontlátásra“, szól utána a kínai. „Nagyon szépet fog álmodni“.

Sokat gondolkodtam én a hazafiságról, s azt pénzben bizony nem keresem; hanem hálás szívvel áldom az Istent, hogy többet adott, mint sokaknak, mert bővebb mértékben kóstolhattam azon mennyi örömet, melyet érzünk, midőn hazánknak szolgálunk.

Széchenyi.

Egy kis utbaigazítás a katonai bünvádi eljárás gyakorlati megismeréséhez.

Irta: Dr. KRANTZ DEZSŐ hadbíróőrnagy.

(Befejező közlemény.)

Ha a honvédség (csendőrség) valamely parancsnoksága, ügyésze vagy bírósága olyan körülményekről nyer tudomást, amely az elítélt javára a bünvádi eljárás újrafelvételének indítványozását indokolhatja, köteles erről ahhoz a parancsnokhoz, aki az alapeljárásban az illetékes parancsnok jogait elsőfokban gyakorolta vagy a parancsnokságban utódjához, jelentést tenni. Ez értesíti az elítéltet vagy ha ezt nem lehet, az újrafelvételi kérelemre jogosult más egyént.

E rendelkezéseknek az a magyarázata, hogy a katonai hatóságok és közegek előbb értesülhetnek az újrafelvételt indokoló körülményekről, mint a magánosok és hogy sem állami, sem katonai érdek nem kívánja, hogy olyan büntető ítéletek tartassanak hatályban, amelyek helytelen feltevéseken alapulnak.

A bünvádi eljárás újrafelvételének oly cselekmény miatt, amelynek vádjá alól a vádlottat jogerősen felmentették, csak akkor van helye, ha a vádlott még életben van, a tett büntethetősége elévülés következtében még meg nem szűnt és ha

1. vagy valamely okiratnak meghamisítása vagy hamis tanúzás, megvesztegetés vagy a vádlottnak vagy egy harmadik személynek más bűncselekménye idézte elő a felmentést vagy

2. a vádlott később a cselekményt bíróság előtt vagy bíróságon kívül beismerte vagy más olyan új tények vagy bizonyítékok merültek fel, amelyek magukban vagy a korábban beszerzett bizonyítékokkal kapcsolatban alkalmasaknak látszanak a vádlott bűnségének bebizonyítására.

Ily újrafelvételnek csakis a vádló, illetőleg magánpanaszos indítványára van helye.

Különleges rendelkezése a törvénynek, hogy az újrafelvétel egyéb feltételek fennforgása esetében akkor is beállhat, ha az újonnan felmerült körülményekhez képest a tett oly büntető rendelkezés alá esik, amely szerint rangvesztésnek kell bekövetkeznie, holott ez arra a bűncselekményre, amely miatt a vádlott elítéltezt, kifejezetten nincs szabva s az ítéletben nem is lett kimondva. Ezt a rendelkezést az a különös jelentőség igazolja, amellyel a rendfokozat a katonaeléletben bír.

Az újrafelvételi kérelmet az erre jogosult egyének annál a bíróságnál kell előterjesztene, amelynél az elsőfokú ítéletet hozták; ez a bíróság a szükséges bizonyításfelvétel után a kérelmet a legfelsőbb honvédtörvényszék elé terjeszti.

Az indítványozott bizonyításfelvételt mellőzik, ha az elsőfokú bíróság nézete szerint az újrafelvételre irányuló indítványt nem jogosult egyén terjesztette elő, vagy mert az újrafelvétel alapjául szolgálható körülmények világosan és határozottan megjelölve nincsenek, vagy mert a kérelem a vádlott terhére halála után vagy a terhére rótt tett büntethetőségének elévülése vagy az üldözhetőségére megszabott indítványi határidő letelte után terjesztett elő.

A legfelsőbb honvédtörvényszék az újrafelvétel fölött zárt tanácsülésben határoz, amint hogy a polgári bünvádi eljárásban is a nyilvánosság kizárása mellett tartatnak a tárgyalások ama kérdés fölött, vajjon van-e helye az újrafelvételnek. A tanács a katonai állományú tagok közre vonása mellett alakul, mivel a tárgyaláson túlnyomóan tény- és nem jogkérdések kerülnek szóba s így a katonai elem közreműködését mellőzni nem lehet.

Ha a legfelsőbb honvédtörvényszék az újrafelvételt elhatározza, az illetékes parancsnok helyett más ugyanolyan hatáskörű parancsnokot küldhet ki.

Ha az újrafelvétel elrendelésére és az új eljárás kereszttülvitelére a polgári büntetőbíróság illetékes, a legfelsőbb honvédtörvényszék csak annak a kimondására szorítkozik, hogy az újrafelvétel megengedhető-e vagy sem. E határozatánál a katonai büntetőjog és a polgári büntetőjog közül a vádlottra nézve kedvezőbbet veszi

alapul. Ha az újrafelvételt megengedhetőnek találja, az ügyiratokat az illetékes polgári büntetőbírósághoz juttatja. A legfelsőbb honvédtörvényszék az újrafelvétel megengedhetőségét kimondó végzése nélkül a polgári büntetőbíróság az újrafelvételt el nem rendelheti.

A legfelsőbb honvédtörvényszék, ha az elítélt javára a bünvádi eljárás újrafelvételét határozza el, a honvéd koronaügyész meghallgatása nélkül azonnal hozhat oly ítéletet, amellyel a vádlottat felmenti vagy az enyhébb büntetési tétel alkalmazása, avagy a korábbi ítéletben kimondott valamely jogkövetkezmény mellőzése iránt tett indítványnak helyt ad.

Az új ítéletet az elsőfokú bíróság közli a vádlottal.

A felmentett egyén vagy hozzátartozói kívánhatják az ítélet közzétételét a hivatalos lapban vagy költségükön más hírlapokban is.

Az elrendelt újrafelvétel által az ügy rendszerint a nyomozó eljárás állapotába jut. Az újra felvett ügyben az illetékes parancsnok jogainak gyakorlására általában az a parancsnok illetékes, aki az alapeljárásban az illetékes parancsnok jogait gyakorolta vagy a parancsnokságban utódja, feltéve, hogy a legfelsőbb honvédtörvényszék delegáló jogával nem élt.

Ami az újrafelvételi indítványnak s az újrafelvétel elrendelésének befolyását a korábbi ítéletre illeti, perrendünk a magyar bünvádi perrendtartást (453. és

A belügyminisztérium épületének legutóbbi számunkban ismertetett felavatása. A közönség egy része.

462. §.) vette mintául, amely a korábbi ítéletet az újra felvett ügy jogerős eldöntéséig hatályban tartja és addig csupán a büntetés végrehajtásának felfüggesztését engedi meg. Igazságtalanság ezzel nem éri a vádlottat, mert az első ítéletet formailag mindaddig érvényben levőnek kell vélelmezni, míg új, jogerős ítélet nem hoznak az ügyben.

Az újra felvett eljárás egészben vagy részben megszüntethető. A megszüntetésnek a felmentő ítélettel egyenlő hatálya van, minél fogva a korábbi ítéletnek a megszüntetés által érintett része hatályát veszti. Ha az újra felvett eljárást egész terjedelmében megszüntetik, természetesen újabb főtárgyalás tartásának szükségessége sem forog fenn. Ha ily esetben a vádlott a korábbi ítélettel a katonai anyagi büntetőjog súlyosítási elvénél fogva más halmazatban álló, de az újrafelvétel által nem érintett bűncselekmények miatt össz-büntetésre volt ítélve, akkor persze a büntetés a csak részben újra felvett eljárás megszüntetése folytán enyészettnek nem tekinthető. Minthogy azonban az össz-büntetés érvényben tartásával vádlott a legtöbb esetben nyilvánvaló sérelmet szenvedne, ily esetben a büntetést a legfelsőbb honvédtörvényszék újból állapítja meg.

Ha az újra felvett eljárást egész terjedelmében meg nem szüntetik, a javaslat szerint *főtárgyalásra* kerül az ügy, feltéve, hogy a vádlott még életben van.

Ha a vádlott, kinek javára az újrafelvételnek helyt adtak, már meghalt, technikai értelemben vett főtárgyalást nem lehet tartani, mert ennek feltételét a vád képezi, ezt pedig az anyagi katonai büntetőjog szerint (katonai büntetőtörvénykönyv 128. és 129. §-a) holtak

ellen nem lehet alkalmazni. Ily esetben tehát a tényállás tisztázása végett csak a főtárgyaláshoz hasonló eljárásnak van helye, amelynél a meghalt egyén érdekeit az ő hozzátartozói által választandó vagy hivatalból kirendelendő védő képviseli.

A vádlott jelenléte a főtárgyaláson csak akkor szükséges, ha az újrafelvételt terhére rendelték el, vagy ha megjelenését a bíróság nélkülözhetetlennek tartja. Különben védővel is képviseltesetheti magát.

Az a rendelkezés, mely abban az esetben, ha az újrafelvétel a vádlott javára történik, megengedi, hogy a főtárgyalás a vádlott távollétében is megtartsák, gyakorlati megfontolás eredménye. Célja az, hogy ekkép, nevezetesen a vádlott javára is, költségek takaríttassanak meg és az eljárás gyorsíttassék. Különösen nélkülözhető a vádlott jelenléte a főtárgyaláson akkor, ha a körülményekből feltehető, hogy a főtárgyaláson hozandó ítélet a vádlott javára engedélyezett újrafelvétel indokolt voltát fogja igazolni. Hogy azonban a vádlott ebben az esetben is megjelenhetik a főtárgyaláson, az magától értetődik.

A haditörvényszéket annak a rendfokozatnak a tekintetbevételével alakítják, amelyet a vádlott a korábbi ítélet hozásának idejében viselt, ha csak jelenleg magasabb rendfokozata nincs; ellenkező esetben a haditörvényszéket a terhelt ezidőszori rendfokozatának megfelelően kell alakítani. Az újrafelvétel engedélyezése által ugyanis a bűnvádi ügy, habár az ítéletet egyelőre fel nem oldják, az eljárás szempontjából a korábbi állapotba helyeződik vissza.

Ha a vádlott az újrafelvételi főtárgyaláson nem jelent meg, vallomása az ügyiratokból felolvasható.

A haditörvényszék a főtárgyalás eredményéhez képest új ítéletet hoz, amellyel vagy fenntartja hatályában a korábbi ítéletet, vagy pedig a korábbi ítéletnek részben vagy egészben feloldása mellett, az ügy érdemében újonnan határoz.

A büntetésnek a korábbi ítélet értelmében elrendelt végrehajtása az újrafelvételi eljárás jogerős befejeztéig az új ítélettel csak akkor függeszthető fel, ha a haditörvényszék a korábbi ítéletet hatályon kívül helyezte.

Ha az új ítélet a vádlottat elítéli, a büntetés kiszabásánál a már kiállott büntetést megfelelően tekintetbe kell venni úgy, hogy mind a két büntetés együttevve a súlyosabbik büntetésekre kiszabható legmagasabb büntetést meg ne haladja.

Ha az újrafelvétel csupán a vádlott javára rendeltetett el, az új ítélettel nem szabható rá a korábbinál súlyosabb büntetés.

Ha az újrafelvételt meghalt egyén javára rendelték el, vagy ha az az elítelt, akinek javára az újrafelvételt elrendelték, az újra felvett eljárás befejezése előtt meghalt, akkor, ha az újra felvett bűnvádi ügy fölött ismét ítélettel kell határozni, nyilvános tárgyalás rendelő a főtárgyalásra érvényes szabályok megfelelő alkalmazása mellett.

A jogosult hozzátartozóknak stb. joguk van ehhez a tárgyaláshoz a meghalt vádlott számára védőt választani. Ha e jogukkal nem élnek, hivatalból kell védőt kirendelni, kit a tárgyaláson mindazok a jogok megilletik, amelyekkel a terhelt a főtárgyaláson bír.

Az új ítélet ellen ugyanazok a perorvoslatok használhatók, mint más ítélet ellen.

Szerencsés történetek felvirágoztathatják, dicősegre emelhetik a nemzetet; de a balsors csapásaiból is eredhetnek magas érzelmek. Szerencse hiúvá is teszi, szerencsétlenség, ha nem közlekedt ért, magabaszállást, önismerést, erő kifejlést hoz magával. Hányszor nem szűnt a veszteség hasonló lelkesedést a legragyogóbb győzelemhez! Minden esetre, a fájdalom köröskörül-röpülése gyötrelmes ugyan: de szelíd, emberi érzelmeket többször támaszt, mint a gyönyör hosszú folyama. Iskola az, melybe az istenség nem mindig haragjából vezet bennünket.

Kölcsey.

A csendőrség fegyverhasználati joga

Írta: GERGELY ENDRE ny. százados.

V.

Hátra van még, hogy az eddig tárgyaltak alapján előadjam, hogy hogyan képzelem én a m. k. r. csendőrség fegyverhasználati jogára vonatkozó szabályzat megszövegezését.

Hangsúlyoznom kell, hogy ilyesmi sohasem lehet egy ember munkája, ezért az alább következő szöveg sem igényli magának az abszolút helyességet, csak az eddig tárgyalt elvek összefoglalása akar lenni.

Ezen elveknek szabályszerkesztési szempontból való alkalmazása kétféle módon történhetik. Vagy teljesen újra szövegezzük a szabályzatot a helyesnek talált elvek alkalmazásával, ami talán a leghelyesebb volna, jelenleg azonban nehezebben vihető keresztül, vagy pedig a hagyomány és eddigi fejlődés figyelembevételével, lehetőleg ragaszkodunk az eddigi utasítás lényeges pontjaihoz, és változtatást csak annyiban eszközölünk, amennyiben ezt a helyesnek talált elvek és a következetes fellépítés megkívánják.

Az alább következő szövegben az utóbbi módhoz alkalmazkodtam.

A szolgálatot teljesítő csendőr fegyverének használatára mindenki ellen jogosult és köteles a következő esetekben:

1. Ha valaki a csendőrt erőszakosan megsértette, vagy őt ezt célzó támadással fenyegeti.

2. Ha a tettenért büntetett, vagy büntett alapos gyanújaival terhelt egyén, aki fel van fegyverkezve, a fegyverhasználatot fenyegető felszólítás dacára magát meg nem adja, esetleg védett helyzetéből előjönni vonakodik.

3. Ha valaki a csendőrnek, azon célból, hogy őt hivattasszerű szolgálata teljesítésében meggátolja, a fegyverhasználatot fenyegető felszólítás dacára lényegesen ellenszegül.

4. Ha az elfogás végett üldözött vagy a csendőrség őrizetéből megszökött veszélyes gonosztevő a fegyverhasználatot fenyegető rákiáltás dacára meg nem áll, és visszatartóztatására más mód nincsen.

5. Ha valaki a kihirdetett különleges viszonyok között magát gyanússá teszi és a felhívásra kielégítő válasz nélkül elszalad.

Fegyverhasználatra jogosult és köteles a csendőrség továbbá akkor is,

6. ha valamely néptömeg, melynek feloszlátása a jelenlévő illetékes hatósági személy által elrendeltetett vagy a közbiztonság megóvása, illetve helyreállítása szempontjából szükséges, a szétosztásra való felhívás és a fegyverhasználatot való fenyegetés dacára fel nem oszlik.

Csupán szóbeli fenyegetés vagy ellenállás miatt fegyvert használni nem szabad.

A fegyverhasználatot való fenyegetéssel összekötött figyelmeztetést az 1. és az 5. esetben is alkalmazza a csendőr, ha erre idő és mód van.

A fegyver használatának lehető kíméllettel kell történnie, ami alatt az értendő, hogy a csendőr életveszélyes sérülést lehetőleg ne okozzon. Másrészt azonban a fegyver alkalmazásának erélyesnek kell lennie, hogy a kívánt cél elérését minden körülmények között biztosítsa. Gyenge vágás és szúrás, célzás nélkül vagy a levegőbe való lövés tilos.

Gyalog elsősorban a feltűzött szurony, lóháton a kard használandó; ha löni kell, akkor gyalog a karabély, lóháton a pisztoly. Ha a csendőr csak karddal és pisztollyal van felfegyverkezve, akkor elsősorban a kardot használja.

Ártatlan egyének kímélésére lehetőleg tekintettel kell lenni; ha ilyenek élete közvetlenül veszélyeztetve van, akkor a 2. és 3. esetben löni nem szabad.

Fegyverhasználat folytán megsérült egyének lehe-
tőleg azonnal első segélyben és a lehető legsürgősebben orvosi segélyben részesítendők.

A fegyverhasználatért a fegyvert használó csendőr, vagy a parancsot adott előljáró felelős.

A tiszteket is, ha kivonult osztagok parancsnokai, megilleti a fent meghatározott fegyverhasználati jog.

A ludovikások emlékünnepe, XVIII. és XIX. század korabeli katonák.

Katonai személyekkel szemben a Szolg. Szab. I. Részben az örökre nézve megállapított fegyverhasználati jog azon esetei is alkalmazandók, amelyek a fentiek között nem foglaltak. Ugyancsak akkor is mindenkiel szemben, ha a csendőr, mint őrszabályszerűen felvezetettik.

Az országhatár mentén szolgálatot teljesítő csendőrségre nézve a tulajdonképeni határőrizeti testületek külön fegyverhasználati joga is ugyanúgy érvényes.

A fenti szabályok a csendőrnek a jogos védelemre való jogát nem érintik. Joga van a csendőrnek jogos védelem esetén arra, hogy csendőrségi fegyvereit használja. Ha szolgálatot teljesít, akkor csakis ezeket használhatja addig, míg ezeknek használatában megakadályozva nincsen. Ilyen esetben a fegyver használata úgy bírálható el, mint a tulajdonképeni csendőrségi fegyverhasználat.

(Következnék a fegyverhasználat elbírálásánál követendő eljárás.)

Indokolásul szolgáljanak a következők:

A csendőr köteles fegyvert használni, mint katonai őrs. Az, hogy jogosult is, fölöslegesnek látszik, de mégsem az. Ha a bevezető mondatban csak az van kimondva, hogy köteles a csendőr a felsorolt esetekben fegyvert használni, akkor azt hihetné valaki, hogy tehát vannak még más oly esetek is, amelyekben nem köteles ugyan, de jogosult.

1. A megsértésnél jelen idő helyett múltat használtam, — ami itt ugyan ugyanazt jelenti, — hogy eleje vétessék annak az esetleges felfogásnak, hogy fegyvert használni csak addig szabad, míg a „megsértés” folyamatban van. Holott nem lehet kétséges, hogy helyénvaló a fegyverhasználat a megsértés befejezte után is mindaddig, míg annak ismétlése kizárva nincsen. A fenyegetésnél elhagytam a „veszélyesen” határozót, mert, ha a támadás célja az erőszakos megsértés, akkor fölösleges.

2. Szabatosabban igyekeztem megállapítani a fegyverhasználatot szenvedőnek a kilétét. A használt kifejezések értelmét a büntetőperrendtartás megállapítja.

3. Csak a szövegezés más, a lényeg az eddigi. A „tettlegesen” kifejezést a „ténylegesen” kifejezéssel helyettesítettem. Az utóbbit jobbnak tartom, mert kifejezi azt, hogy többről van szó, mint csupán szóbeli ellenszegülésről, azonkívül egyformán vonatkozik az aktív és passzív ellenszegülésre. A csendőr szolgálatát mint hivatásszerűt jelöltem meg. Ez a bővítés alkalmas annak a kiemelésére, hogy itt nem éppen a csendőr járőrszolgálat, vagy valamely végrehajtandó egyes szolgálati cselekménye a tulajdonképeni számbajövő „szolgálat”, hanem minden olyan tevékenység, amely a csendőrség rendeltetéséből következik. Hisz ez az eset az, amely arra van hivatva, hogy minden körülmények között biztosítsa azt, hogy a csendőrség mindazon feladatának megfelelhessen, amelyek ellátására felállított, amelyek „rendes szolgálati teendőit” teszik. Az állampolgárok személyének és vagyonának (ahogy a régebbi Utasítás mondja) a megvédése a csendőrség rendes, tehát hivatásszerű

szolgálati teendői közé tartozik; kétségen kívül áll, hogy ezen 3. eset alapján ennek a védelemnek a fogatásására szükség esetén fegyver is használható. Ez a körülmény a jogos védelemre alapozott fegyverhasználatot elnyeli.

4. A részben megváltoztatott szövegezés célja a kétféle üldözés kiemelése, nevezetesen az elfogás előtt az elől menekülő, és a fogságból megszökött menekülő külön megemlézése, aminek, bár gyakorlatilag mindegy, jogi jelentősége van. A „bár erőszakos ellenállás nélkül” kifejezést mint a csendőrségi szabályzatban fölösleges, elhagytam, mint már a Tervezet is. A „veszélyes gonosztevő” fogalmát nem magyaráztam; ennek magyarázata maradjon meg a hagyományosnak addig, míg ez a kifejezés szabatosabbal lesz pótolható, ami addig nem lesz lehetséges, míg a jelenlegi szabályzataink és törvényeink változás alá nem kerülnek.

5. Ennél a pontnál a Tervezet szövegezését kiegészítettem azzal, hogy „kihirdetett különleges viszonyokat írtam, jelezve azt, hogy ez az állapot csak külön rendelettel lép életbe.”

6. Ezt a pontot a Tervezet szövegezésében vettem fel azzal a változtatással, hogy a „szétoszlásra való felhívás”-t és a „fegyverhasználatra való fenyegetés”-t „és”-sel kötöttem össze, nem „illetve”-vel, mert erre a két dologra együtt van szükség. Azonkívül elhagytam a Tervezet azon feltételét, hogy a felosztás másként, mint fegyverhasználat útján ne legyen lehetséges. Ha a szétoszlásra való felhívás és a fegyverhasználatra való fenyegetés mármegtörtént és eredménytelen maradt, akkor a csendőrségnek már nincs egyéb eszköze hátra, mint a fegyverhasználat. Másik változtatás az, hogy ezt a pontot nem soroltam a „csendőr” fegyverhasználati esetei közé. Az egyes csendőr vagy a szokásos járőr csak ritkán jut olyan helyzetbe, hogy méptomeget (ami különben igen viszonylagos fogalom) kelljen szétoszlaltatni; ha mégis fel kellene lépnie, megteheti akkor is, ha ez az eset a „csendőrséget” hatalmazza is fel a fegyverhasználatra. Másrészt ez a szövegezés talán inkább kifejezi, hogy az ilyen esetben való fegyveres fellépés a csendőrségnek egyik legjellegzetesebb fontos feladata.

Azt külön felemlíteni, hogy a szóbeli fenyegetés és ellenállás nem lehet ok fegyverhasználatra, félreértés kizárása céljából szükségesnek tartottam.

A következő bekezdés a fegyverhasználatra való fenyegetéssel összekötött figyelmeztetés feltételes alkalmazásáról szól azokban az esetekben is, mikor az kötelezőleg előírva nincsen. Véleményem szerint ez az egyetlen úgynevezett enyhébb eszköz, amit a csendőr a fegyverhasználat előtt annak elkerülésére valóban alkalmazhat. Hogy ennek mikor lesz inkább fenyegető, mikor inkább rábeszélő jellege, az az előforduló eset körülményeitől és a csendőrnek azon képességétől függ, mennyire tud az Utasításhoz szigorúan ragaszkodva a kellő tapintattal és céltudatossággal fellépni. Hogy tudjon, az nem az Utasítás szövegétől, hanem a csendőr egész nevelésétől függ, ami különben a fegyverhasználati jog helyes alkalmazásának, —

A ludovikások emlékünnepe, Az olimpiai versenyek résztvevői.

hogy az ne legyen a kelletténél keményebb, de a szükséges erélyesség nélkül se, — a legfőbb feltétele.

A fegyverhasználatnál figyelembe veendő kiméletről szóló bekezdést szösz szerint átvettöm a Tervezetből.

Az alkalmazandó fegyverek nemét és sorrendjét megállapítani szükséges dolognak tartom, az eddig e tárgyban megvolt sokféle magyarázatást azonban nem, azért ezt mellőztem.

Az ártatlan egyének testi épségének védelmében nem tudok oly messze menni, mint a Tervezet, amely csak a csendőr megtámadásának és a néptömeg szétszórásának eseteiben engedi meg erre való tekintet nélkül a lövést. Én az ellenszegülés és a különös viszonyok közötti fegyverhasználat eseteit is ezekhez soroltam, mert mindkét esetben előfordulhat olyan helyzet, amikor nagyobb veszély elhárítására akkor is lőni kell, ha esetleg ártatlanok testi épsége is veszélynek lenne kitéve. Itt megint csak az az eljáró csendőr rátermettsége lehet az igazi szabályozó.

A megsérültek segélyben részesítéséről és a felelősségről nincs külön megjegyezni való.

A tisztek fegyverhasználati jogának külön megállapítását szükségesnek tartom, mert éppen olyan esendőrök, mint a legénység; az, hogy a bünygyi nyomozás szempontjából véve nem rendőri közegek, mint a legénységnek az őrsőkre beosztott része, ezen nem változtathat. Ezért kétséges az is, hogy helyese-e a tisztek fegyverhasználati jogát, — mint tettem, — ahhoz kötni, hogy kivonult osztagok parancsnokai legyenek. Talán helyesebb lenne ennyi megkülönböztetést sem tenni.

A katonai személyekkel szemben való, és a csendőrnek mint őrnök fegyverhasználatát bővebben indokolni, azt hiszem, fölösleges.

Az országhatármenti különleges fegyverhasználati jogra nem terjeszkedem ki, mert az, mióta a határszéli szolgálatot nem elsősorban a csendőrség látja el, nem tulajdonképpen csendőrségi fegyverhasználati jog. Ennek tárgyalása külön §-ban természetesen szükséges volna.

A jogos védelem, mint büntethetőséget kizáró ok, tehát büntetőjogi fogalom, nem lehet tulajdonképpen csendőrségi fegyverhasználati jog alapja. Arra, hogy a jogos védelemre külön fegyverhasználati esetet alapozzunk, nincs is szükség, mert a megállapított fegyverhasználati esetek a jogos védelem alkalmazását legnagyobb részben feleslegessé teszik, — nevezetesen az 1. és 3. esetek, — akár a csendőrrel, akár másról legyen is szó. Mivel azonban nemcsak szolgálaton kívül, hanem szolgálatban is előfordulhatnak olyan esetek, amelyekben a tulajdonképpen jogos védelem lesz az eljárási alap, szükségesnek tartom annak kimondását, hogy ezt a csendőr a fegyvereivel gyakorolja. Még pedig azért, mert a csendőrnek ütnie, löknie stb., szóval fegyveres erőszakon kívül mást alkalmaznia nem szabad; ha ilyen alkalommal, — amihez csak magát a jogos védelmet véve figyelembe, a joga meg volna, — akkor megzavarná a lakosságban, amely ily finom megkülönböztetéseket tenni nem tud, azt a szükséges tudatot, hogy a csendőr fegyverhasználati joga olyan valami, ami mint valami elemi erő kikerülhetetlenül alkalmazásra kerül, ha annak feltételei bekövetkeznek. Más különben nem volna máshátra, mint a jogos védelem *valamennyi* esetét besorolni a fegyverhasználati esetek közé, csak hogy akkor kétséges maradjon, hogy az ilyen esetben alkalmazandó fegyverhasználatot kötelezővé lehetne-e tenni.

Ezzel befejeztem hosszúra nyúlt értekezésemet. Nem lett olyan, amilyennek szerettem volna. De, ha azokat, akik elolvasták, a fegyverhasználati jognak a megszokott vágányon túlmenő átgondolására készítette, célját elérte.

A legjelentéktelenebb élvezetet is becsessé tesszük, midőn azt hússzor tagadjuk meg magunktól, hogy utóbb egyszer gyönyörködhessünk benne.

Rousseau.

A Ludovika Akadémia emlékünnepe.

A kommun kétségbeesett, sötét napjaiból örökké emlékeztetesen kiemelkedő esemény a ludovikások ellenforradalma. 1919 június 24-ike az a nap, amikor ez a maroknyi csapat összeszorított fogakkal, halálos elszántsággal rohanta meg a telefonközpont palotáját és felvette a harcot a magyar nemzetet fojtogató szovjettel. Nem a ludovikások elszántságán és hősiességén, hanem elenyésző kis számukon múlott, hogy a magyar történelmet ájultságából fölébresztették és annak más irányt adniok nem sikerült.

Ezt a napot ünnepli meg azóta minden évben a Ludovika Akadémia s eme ünnepélyen oly szívet, lelket gyönyörködtető programot ad, amilyenre igazán elmondhatjuk, csak a legtökéletesebb erkölcsi, szellemi és fizikai kiképzésben részesülő ludovikások képesek. Aki már látta ezeket a fiúkat és ismeri képességeiket, az nem eshetik kétségbe a magyar jövő kérdésén: ez a kis sereg a gerince, agya, szíve és lelke a mi jövőnk hadseregének, amelyből csak a Trianonban levagdosott izmok hiányzanak már — s az izmok ujránőnek, ha a vérkeringés útjai felszabadulnak.

Az idei emlékünnepeket is Budapest legmagyarabb, legrészesebb 10.000 főnyi közönsége nézte végig, mitem törődve az igen buzgón hulldogáló sűrű júniusi esővel. Délután 4 órára már az autók, kocsik, villamosok ontják a nézőközönség tömegét s mindenki a *kormányzó* érkezését várja, aki 1/5 órakor vonul be a díszőrség érefalai között. A díszes közönség soraiban láttuk *József* kir. főherceget családjával, gróf *Csáky* Károly honvédelmi minisztert, *Bulcsi Jankó* Kocsárd lovassági tábornokot, a főparancsnok képviselőjében *Ludwig György* altábornagyot, *Báró Than Károly* altábornagy budapesti vegyesdandár parancsnokot, *Kárpáthy Kamilló* altábornagyot, *Száhlender Béla* tábornokot a m. kir. csendőrség felügyelőjét, *Zadavec István* tábori püspököt, *Nádossy Imre* országos főkapitányt, *Scitovszky* házelnököt és a hivatali, társadalmi, születési előkelőség sok más tagját.

A játékokat festői felvonulás és szabadgyakorlatok vezették be. Hófehér formaruhában, csupán kék és piros övekkel megkülönböztetve négy szakasz tornász vonult fel és végzett zártrendű gyakorlatokat. Itt a maga élő valóságában jelent meg szemünk előtt a fegyelem: többszáz test és lélek egybeforradása oszthatatlan egységbe s ezt az egységet a legváltozatosabb alakzatok sem tudták megtörni. Egy-egy ütem mindössze a tenyereket nyitja szét, de ebben a tömegmozdulatban egy kisújj se téved, egy szem se rebben. Visszafojtott lélekzettel nézzük ezeknek az öntudatos egyéniségeknek tökéletes lelki egybeforrottságát s ha akad a közönség soraiban ember, aki antimilitarista hajlamokkal ment ki az ünnepélyre, annak a lelket is meghódította annak a sok-sok különálló és egyébként külön-külön életet élő egyéniségnek önkéntes és egybehangzó találkozása ebben a fogalomban: fegyelem. *Schenker Zoltán* alezredes és *Tasnády Imre* százados érdeme, hogy ezt oly megkapóan érzékelhetővé tette e szabadgyakorlatok megtervezésével és betanításával. E mutatványokat a kormányzó előtti díszfelvonulás fejezte be.

Az ünnepi játékok főtárgya jött most: a sport történetének képekben való bemutatása. Tervezőik és rendezőik: *vitéz Lipcsey Márton* alezredes, *Schenker Zoltán* alezredes és *Reiter József* őrnagy. Az első szín: Olympia, a megfelelő környezettel. Bíbor és sötétkék ruhás, koszorús hellén papok vonulnak fel s mutatnak be áldozatot. Az atléták testszínű trikóban, a meztelenség látszatában, sereglének össze s kezdődnek a versenyek. A marathoni futók indítását löverseny követi nyereg és kengyel nélkül, majd pajzzsal, dárdával és sisakkal ellátott versenyfutók küzdenek egymással. A staféta-futás váltóbotja helyett égő fáklya jár kézről-kézre, anélkül, hogy egyszer is kialudna. Mind népesebb lesz szemünk előtt a tér: birkózás, gerelyvetés, kalapácsvetés versenyei folynak. Majd újra löverseny, vezetőklóval, nyereg és kengyel nélkül. Jönnek a bigák, kettősfogatok és quadrigók, utóbbiak négy-négy egymás mellé fogott paripával. S a lovak vágatva hurcolják

A ludovikások emlékünnepe. XIII. és XIV. század korabeli vértések.

magukkal a rohanva ugráló ókori kecsikát. Jönnek a maratthoni futók! A történelmi kép illúzióját teljessé teendő: a győztes holtan rogyik össze a célban, — természetesen a ludovikásnak ez csak látszólagos, játékhalált jelent. A jelenet befejezése a győztesek megkoszorúzása egy-egy olajfa, megcserfa koszorúval.

Most a középkort látjuk a fák között újraéledni. Ragyogó hölgyek léptetnek elő pompás paripákon, nyomukban lovagjaik és sólymászai. A kormányzó előtti tisztelgés után a sólymászok 4—4 galambot röptetnek a magasba. Látjuk a tarka, korszerű ruházatú várapródokat, amint gyalogos és lovasjátékokat, borzalmas és kedélyes várostromokat mutatnak be. Azután a lovagok párbajai juttatják eszünkbe apáink férfias, kemény bátorságát, mert ezeknél a párbajoknál a pajzsok megrepednek, csattog a buzogány és kard, amíg az egyik fél holtan marad a küzdőtéren. A lándzsatorés Mátyás és a cseh Holubár között a legfélelmetesebb jelenet. A cseh természetesen itt is megkapja a magáét.

Am a lovagi párbajok sebesültjei nem sokáig nyomhatják a fák sűrűjében a gypet, heva lovag-társaik szállították őket. Rövidesen sikerül lelket rázni beléjük, mert itt most minden egyes ludovikásnak megvan a maga egész napi szerepsorozata s abból kimaradni nem lehet.

Tréfiás játékokban, humoros jelenetekben látjuk ezután a XVII. századbéli népiünnepélyeket megelevenedni. Azután XIV. Lajos korának könnyed karusszeljátéka tölti be a mezőt. Egy másik csoportban a németiség nagyszerű nevelői: Guts-Muts és Jahn testnevelők tornásznak ifjaikkal a szabadban. A mostani magyar testnevelés hősies erőfeszítéseinek biztató példái azok.

Ezek után falkavadászattól hangos a tér és végül jön a kocsizósport, díjlovaglás piros nadrágos régi huszártisztekkel, bravuros, fürge szallagtépés és — ugratások eleven sövényen, kerítésen, ijesztő akadályokon, embersoron s magas korláton keresztül.

Glock Tivadar ezredes lelkes munkája és fantáziája eredményezte a magyar hadsereg történelmének fényes lapjait megelevenítő jeleneteket. Láttunk itt,

ebben a sorozatban Mária Terézia korabeli toborzást, ragyogó színességű rendezéssel, majd az 1758-iki hochkirchi csata képe jön. Különösen megkapó kép volt, amint a zárt osztagban tüzelve előnyomuló kék-nadrágos nagyváradi ezred ösztüzeivel előre küzdötte magát és rohamra ment. A történelem e jelenetének hűségét szolgálták Nagy Frigyes, Nádasdy, Hadik, Pálffy, Batthyány és más, ama korbéli tábornokok jól utánzótt alakjai.

Majd egy ugrás a történelemben s már benne is vagyunk az 1813-iki lipcei csata forró levegőjében. Napoleon lép szemünk elé tábornokaival. A tüzelő francia állásokon át Széchenyi István rohan át jelentésével. Majd a kassai gyalogezred nyomul előre zárt osztagú tűzharcban s megrohamra. Schwarzenberg herceg a szent szövetség három uralkodójának jelenti a győzelmet. A közönség idegeit azonban legerősebben Simonyi öbester fürgeteges huszártámadása tette próbára.

Páris keleti környékét látjuk most, amint a szövetséges uralkodók és fővezérek kezébe adja át Párist a kíséretével megjelent Marmont marsall. A történelem e jelenet valóságos megismétlődéséről gondoskodhatik még, mert ami már volt, az még lehet is egyszer — Erre emlékeztette a nézőket a zárójelenet. A Névtelen Katona szobrának hű másolata előtt országrészeink címerei sorakoznak. Kitünő szemű és biztos kezű célzó ludovikások minden egyes találata egy-egy betűt emel ki automatikusan s e betűkből megterem az ige: „Emlékezzünk!” Megfogadjuk, emlékezzünk! A mult dicsőségeire és gyászos korszakaira, hogy amazokból bizalmat, hitet, emezekből pedig kitartást és megnemalkuvást merítsünk. A mult megbecsülése és a multból vett tanulság alapja a jövőnek. Emlékezzünk a magyar katona hősi lelkére, kiirthatatlan és megfélemlíthetetlen bátorságára s akkor a jövőben bízunk kell, mert a történelem megismétlődik!

A Hymnusz hangjai forrasztották össze a lelkeket ebben a hitben s a közönség egy felejthetetlenül szép, felvillanyozó délutánnak a jövőbe hintett reménysugarával gazdagabban távozott.

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK

A volt es. és kir. Bosznia-Hercegovinai csendőrtestület.*

Irta: Salamontai RÁTKY KÁROLY nyug. ezredes.

A volt es. és kir. Bosznia-Hercegovinai csendőrtestület a es. és kir. hadsereg integráns részét képezte és a sarajevoi 15. hadtestparancsnokság (később az ott felállított hadsereg felügyelőség) útján a közös hadügy-minisztériumnak volt alárendelve, míg adminisztratív ügyekben a Bosznia-Hercegovinai országos kormány útján a közös pénzügyminisztérium alá tartozott.

A Bosznia-Hercegovinai csendőrség szervei tagozása ugyanaz volt, mint a magyar csendőrségé. A csendőrkparancsnokság Sarajevóban székel, a 8 szárnyparancsnokság székhelye volt:

Sarajevo, Travnik, Banjaluka, Bihac, Tuzla, Mostar, Trebinje és Gorazde. A szárnyak alatt volt 27 szakasparancsnokság tisztek parancsnoklása alatt. Ezek székhelyei Sarajevo, Visoko, Rogatica, Travnik, Bugojno, Livno, Banjaluka, Derventa, Bos.-Novi, Bihac, Bos.-Petrovac, Bos.-Krupa, Tuzla, Breko, Bjeljina, Sebrebnica, Zvornik, Mostar, Konjic, Nevesinje, Stolac, Trebinje, Bileca, Gacko, Gorazde, Toca és Visegrad. Volt végül 267 őrsparancsnokság altisztek parancsnoklása alatt.

A csendőrkparancsnokság törzséhez tartozott:

A parancsnok (ezredes vagy tábornok); a parancsnok helyettes (alezredes vagy ezredes); három beosztott törzstiszt (szemlélő törzstiszt); az első és második segéd-tiszt (százados), kiknek egyike főleg a mozgósítási előadó volt; az oktató tiszt (százados), ki egyben a fegyvertiszti teendőket is ellátta és az őrsparancsnoki iskola parancsnoka volt; egy vagy két gazdasági tiszt (százados), kik a három beosztott törzstiszttel együtt a törzsbeli kezelő bizottságot (Verwaltungskommission beim Stabe) képezték, azonkívül a számvivő őrmesterek (Rechnungswachtmeister) kiképzésével is meg voltak bízva; 6 segédmunkás a segéd-tiszt mellett (őrsparancsnoki iskolai végzettséggel bíró altisztek) és 6–8 segédmunkás a törzsbeli kezelő bizottság mellett (őrsparancsnoki végzettséggel és számvivő őrmesteri vizsgálóval bíró altisztek); egy puskaműves (fegyvermester) egy segéderővel (fegyvermesteri vizsgára jelentkező fiatalabb csendőr); egy törzsvezető (Stabsführer), ki mint volt őrsparancsnok és kiváló lovas, a tiszti lovak, tiszti-szolgák és lovások felügyeletével, a takarmány felvételezésével és a kincstári fuvarozással volt megbízva.

A szárnyparancsnoksághoz tartoztak:

A szárnyparancsnok (idősebb százados vagy törzstiszt); egy gazdasági tiszt (hadnagy), aki a hadseregtől lett vezényelve és a főhadnagyi rendfokozat elérésével megint a hadsereghez visszahelyezve, mivel az országos kormány költségvetési fedezet hiányában csak hadnagyt bírt fizetni; egy csendőr számvivő őrmester (Rechnungswachtmeister), ki őrsparancsnoki végzettséggel és számvivő őrmesteri vizsgával bírt; gyakorlatilag teljesen kipróbált altiszt volt, ki a szárny gazdasági tisztjét is helyettesítette, a szárnybeli segédmunkásokra felügyelt és a szárny raktárát is kezelte; két fiatalabb németül és szerb-horvátul tökéletesen beszélő altiszt, altiszti iskolai végzettséggel. Ezek mint külszolgálatra fizikailag csekélyebb mértékben alkalmas egyének, irodai szolgálatot teljesítettek.

A szakasparancsnokság (alosztály) élén tiszt (főhadnagy vagy százados) állott. Helyettesítése betegség vagy hosszabb szabadságolása esetén igen nagy nehézségekbe ütközött. A szakasz székhelyén állomásozó járásőrmester ugyan nagyjában helyettesíthette a tiszte, de igen sok titkos ügy fordulván elő (tiszti ügyek, politikai titkos iratok stb.) szükséges volt, hogy a helyettesítést a szomszéd szakasparancsnok, ha rangban idősebb is volt, úgy végezze, hogy hetenkint avagy szemleútja alkalmával a megüresedett szakasparancsnokságnál megjelent és az összes titkos iratokat magához véve, azokat útközben elintézte.

A megüresedett szakasparancsnokság tiszti szemléinek lebonyolításában rendszeren a két szomszédos szakasparancsnok is segédkezett, mert az ottani földrajzi és közlekedési viszonyok ezt szükségessé tették a fegyelem szempontjából is. A járásőrmester alárendelt őrsait havonta legalább egyszer megsemmélni tartozott, mely célból lovasítva volt. Elv volt, hogy minden őrsöt minden hónapban egyszer valakinek feltétlenül szemlélni kellett. Ettől eltérni nem volt szabad. Ilyen módon természetesen, hogy a szakasparancsnok nagyon ritkán időzött egyfolytában 10–12 napnál többet a székhelyén.

Az őrsök létszáma rendszeren 1 parancsnokból, 1 helyettesből (mindketten őrsparancsnoki végzettséggel) és 6–8 csendőrből állott, csak a járások székhelyén lehetett nagyobb létszám (10–12–15), még pedig azért, hogy szükség esetén karhatalom legyen kéznél és hogy a kül-őrsöknél a létszámkiegészítés lehetővé tétessék azon esetben, ha az őrs létszáma bármily okból 4 fő alá esett. (Ezen a helyen szükségesnek látom megemlíteni, hogy őrsöknél csak egy nő csendőr lehetett és őrsöknél csak egy csendőr lehetett benszületett bosnyák.)

Az altiszti (röviden szárny) iskolák minden évben a szárnyparancsnokságok székhelyein állítottak fel (december 1-től április végéig) még pedig a szárnyszékhelyen állomásozó szakasparancsnok parancsnoklása és a szárnyparancsnok felügyelete alatt. A helybeli szakasparancsnok volt az oktatótisz, míg kíségetésére a helybeli járásőrmester és egy igen jó végzettséggel és kiváló minősítéssel bíró őrsparancsnok voltak vezényelve. Úgy a tisztnak, mint a járásőrmesternek az intenzív oktatási teendőkön kívül még a rendes havi szemléiket is meg kellett tartaniuk, de emellett sem a kiképzésnek, sem a külszolgálatnak hátrányt szenvednie nem volt szabad. Ez a feladat úgy a tisztre, mint a járásőrmesterre nézve is igen felelősségteljes és nagyon terhes volt.

A szárnyiskolának továbbképző célja volt és alapot adott az igyekvő csendőrnek az őrsparancsnoki kiképzésre. Kiválóan végzett szárnyiskolások őrsparancsnok helyettesévé neveztettek ki. A szárnyiskolába csak az a csendőr folyamodhatott, ki a járőrvezetői iskolát jó eredménnyel végezte.

A járőrvezetői iskola kisebb, 3 havi tanfolyam jellegével bírt és minden csendőrre nézve kötelező volt, aki nem akart örökké tizedesnek maradni. Aki a járőrvezetői tanfolyamot nem akarta vagy nem tudta elvégezni, az legjobb esetben csak a szolgálati pótdíjban haladhatott, de elő nem léphetett és mindig csak járőrtársnak volt alkalmazható és minősíthető. Ez az iskola minden szakasz székhelyén felállított és a szakasparancsnokra volt bízva. A járőrvezetői tanfolyam főcélja volt a járőrvezetői alkalmazásra való képesítés és az esetleg gyengébb csendőrnek is lehetővé tette a magasabb fokú zsold élvezetét, de előkészület és kipróbálás volt a magasabb kiképzésre is.

A próbacsendőri iskola ugyanazon elvek szerint működött, mint a hazai csendőrségnél. Ez — az őrsparancsnoki iskolán kívül — a legfontosabb tanfolyam volt, mert az első szakszerű kiképzést adta a katonaságtól kikerült fiatal altisztnak. Ez az iskola is az elhelyezés hiánya miatt sajnos csak a szárnyszékhelyeken volt létesíthető és megint csak a helybeli szakasparancsnokot terhelte, aki azt a szárnyparancsnok felügyelete mellett vezette.

Említésre méltó még a járásőrmesteri vizsga. Ezen vizsgára minden őrsparancsnoknak szabad volt pályázni, ki legalább 2–3 évet őrsparancsnoki minőségben szolgált, kiválóan volt minősítve, lovagolni tudott és minden tekintetben teljesen ki volt próbálva. Az ilyen módon pályázó őrsparancsnokok rangsorba irattak össze az őrsparancsnoki iskola rangadatai alapján, de elsősorban a minősítés volt döntő erejű arra nézve, hogy valaki járásőrmesteri vizsgára lesz-e bocsátva vagy sem?

Ezeket a kiszemelt és kiválogatott altiszteket a csendőrkparancsnokság hat hét tartamára a sarajevoi őrsparancsnoki iskolába vezényelte, ahol őket törzstisztek felügyelete alatt az oktatásban, szabadelő-

* A volt Bosznia-Hercegovinai csendőrtestület nem volt ugyan külföldi csendőrség, rövid ismertetését azért mégsem tartjuk érdektelennek, mert amíg a Monarchia többi (magyar, osztrák, horvát) csendőrségeinek szervezete és szolgálata nagyjában azonos volt, addig a Bosznia-Hercegovinai csendőrtestület, mint nem csak katonailag szervezett, de kimondottan katonai közbiztonsági szerv amazoktól sok tekintetben különbözött. (Szerk.)

adásban, katonai vezetésben, lovaglásban, loápolásban és az alantós tiszti teendők végzésében alaposan és gyakorlatilag kipróbálták. A tanfolyamot vezető törzstisztek az eddigi minősítéshez alkalmazkodva, de elsősorban a kipróbálás eredménye szerint kimondták a vizsga eredményét.

A ruházatban a tömegrendszer volt bevezetve. Minden csendőrnek a három első éven belül három rend ruhával kellett bírnia. A ruházat szerződésileg a paritás elve mellett részben Magyarországon, részben Ausztriában lett megrendelve. Szolgálatban csak térdnadrág volt viselhető, lábszárvédővel vagy anélkül. A fegyverzetet, löszert, az ágyneműt és a laktanyákat az országos kincstár szolgáltatta (voltak kincstári és bérelt őrsiaktanyák).

A kincstári őrsiaktanyák azon a hegyes és pusztai vidéken valóságos oázisok voltak és gyönyörűen, nagy kényelemmel voltak berendezve. Sok fáradságba került a tisztikarnak és az őrsparancsnokoknak, míg ezeket az őrsiaktanyákat olyan színvonalra emelték, amilyenre a háború kitörése előtt voltak. Megjegyezni kívánom, hogy a szakaszsparancsnoknak majdnem építőmesternek is kellett lennie, mert ő volt megbízva a kincstári laktanyák évenkénti tatarozásával, sőt új laktanyák tervszerű megépítésével és az elszámolással is.

Egy hét személy befogadására épült kincstári laktanya egy főépületből és egy melléképületből állott. A főépület magában foglalt egy őrsirodát, egy őrsparancsnoki hálósobát, a helyettes szobáját, amelyben a helyettesen kívül még a legfiatalabb csendőr is lakott, két legényégi szobát, amelyekben két-két csendőr (járőrvezető és járőrtárs) volt elhelyezve, egy közös ebédlőt és az iskolaszobát, mely utóbbi igen tágas volt és a szolgálatmentes legénységnek úgyszólván társalgója volt. Ezeken kívül volt még egy konyha, kamra és a tornác, melyen nyáron esős időben tartózkodni és étkezni lehetett.

A melléképület magában foglalta a főzőnő és szolgálta szobáját, a tehén- és lóistállót és a mosókonyhát.

Nős altiszt (őrsönként csak egy) csak a laktanyán kívül lakhatott. A laktanyában nős altiszt egyáltalában sehol sem volt.

Jóléti intézmény tudomásom szerint kettő volt. Az egyiket az országos kormány alapította olyan csendőrök (járőrvezetők) részére, kik közbiztonsági téren a legszebb eredményt érték el.

A másik volt az **altisztek segélyzöalapja**, melyet a tisztikar a legénységgel együtt alapított. Öfelsege Ferenc József király adományából, melyet Öfelsege boszniai utazása alkalmával a csendőrségnek adományozott.

A Bosznia-Hercegovinai csendőrség szolgálati nyelve — mint a közös hadsereghez tartozó testületé — a német volt, de a belszolgálatban, valamint a hatóságokkal szemben a szerb-horvát nyelv volt alkalmazásban. Elvül ki volt mondva, hogy a német nyelv nem tudása az altisztek részére semmiféle hátrányt nem képezhetett, de úgy tiszte mint legénységre nézve egy (bármilyen) szláv nyelv tudása kötelező volt, mert így rövidesen el bírta sajátítani a szerbhorvát nyelvet is, amely nélkül Boszniában senki sem tudott volna boldogulni.

A **tisztikarba** csak az a tiszt volt felvehető, ki legalább öt évet töltött csapatszolgálatban, vagy aki osztrák vagy magyar csendőrtiszt volt, kiválóan volt minősítve és valamely szláv nyelvet beszélt. A tiszt egy évig próbaszolgálatot teljesített, még pedig szárnyparancsnoka oktatása és kiképzése alatt, ki őt a szolgálatba gyakorlatilag bevezette, de az elméleti kiképzést az illető szorgalmára bízta. Egy évi próbaszolgálat után a tisztet egy törzstiszt megsemmisítette, majd szemleúttjára magával vitte. A próbaszolgálatos tiszt az őrsönként az egész szemlélt megejtette, oktatott, kivizsgálást végzett, kivizsgáló jelentéseket szerkesztett, szóval ilyen módon a szakvizsgáját gyakorlati úton letette. Ezen törzstiszt külön jelentésétől függött a tiszt véglegesítése.

Az ország területének őrskörletekre való felosztása, az őrsjárat beosztás és a szolgálat kezelése azonos volt a hazai csendőrségével.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK

Természetes halál, vagy gyilkosság.

Irta: TOLNAI DÁVID 2. oszt. tiszthelyettes (Jász-szentlászló).

Az ember születik és az idők végtelenségében elenyészően rövid, röpké élet után elenyészik. Ez a világ rendje és ezen változtatni az emberi erőnél csak nagyobb hatalmak volnának képesek, ebbe tehát mi nem szólhatunk bele. De már abba, hogy az emberek elhalálózását valóban a természet rendje, ne pedig embertársaik okozzák, van beleszólása a csendőrnek, mert hivatásának éppen egyik legsarkalatosabb pontja az, hogy az életbiztonság fölött őrkdjék. Ebből a kötelességből folyik az, hogy ha mégis erőszakos úton fejezi be egy-egy ember a földi pályafutását, akkor a bűnöst nyomozza ki a csendőr és adja át az igazságszolgáltatásnak és ilyen módon ártalmatlanná téve a társadalom legveszedelmesebb ellenségeit, az élet elrablóit, az erőszakos halálok számát a lehető legkisebbre csökkentse.

Már most nézzük azt, hogyan jut a csendőr tudomására egy-egy ilyen természetellenes haláleset? Túl-nyomó részben nyomai maradnak a bűncselekménynek, tehát megvannak azok a körülmények, amelyek határozott és elkerülhetetlen kötelességévé teszik a csendőrnek azt, hogy foglalkozzék az ügygel, vagyis hogy nyomozzon. Ezt meg is teszi a csendőr minden késedelem nélkül és legjobb igyekezetével, tudásával végre is jár a dolognak.

Ezzel azonban a csendőrnek az életbiztonság megőrzése érdekében fennálló kötelességei nincsenek kimerítve. Előfordulhat, amint elő is fordul, nem egy olyan haláleset, amelynél az összes körülmények mellett szólnak, hogy a halál természetes úton állott be és csak a leglelküismeretesebb, legalaposabb utánajárással lehet ennek ellenkezőjére rájönni. Különösen öreg embereknel, akiknek elgyengült szervezete, szívbaja gyakran hirtelen, jóformán kimondott betegség nélküli halálát okozza. Ha most már a gyilkos ügyesen dolgozott, feltűnő nyomokat nem hagyott maga és cselekménye után, amellet az áldozat környezetének jóhiszeműsége is kétségtelennek látszik, könnyen megeshetik a hiba, hogy temetőbe kerül a halott s a gyilkos felfedetlenül éli tovább világát.

A halálesetek iránt tehát **általánosságban** is érdeklődnünk kell, különösen a **hirtelen** halálesetek iránt még akkor is, ha azok különösen nem is gyanúsak. Egy-egy őrskörletben nem olyan nagy a halálozások száma, hogy azokat figyelemmel kísérni ne tudnók minden megerőltetés nélkül.

Félreértések elkerülése céljából azonban megjegyzem, hogy ezt az érdeklődést nem kell, de nem is szabad a nyomozás előírt és feltűnő formájában eszközölnünk, mert az a lakosság fölösleges zaklatására vezetne. Van arra a csendőrnek módja, alkalma ezer és ezer, hogy utánajárjon egy dolognak anélkül, hogy ez feltűnő, vagy éppen zaklató és kotnyeleskedő színezetű legyen.

Az a csendőr, aki csak egy keveset is kényelemre hajló természetű, könnyen elnézhet egy-egy ilyen természetesnek látszó és mégis gonosztettokozta halálesetet. Igaz, hogy a föld és az idő pora legtöbb esetben örökre eltakarja az ilyen hibát, de a lelkiismereten folt marad s azt eltávolítani onnan többé nem lehet. A mende-monda, a suttogás már a temetés után csak kezdetét veszi legtöbb esetben s akkor késő az ébredés, exhumálással és megváltozott hellyszínnel csak bizonyos ideig és csak bizonyos haláleseteknél lehet eredményre számítani, ha külső sérülések nincsenek (pl. mérgezéseknél). De a suttogás tart tovább és amelyik csendőrben csak szikrája is él a lelkiismeretnek, az álmatlan éjszakákon vezekel felületességéért.

Ezért ne sajnáljuk a fáradságot, s inkább végzünk tíz ilyen puhatolást, érdeklődést eredménytele-

A rossz polgár vétkesebb az anyagyilkosnál, és magát teszi árvává, az milliók anyjának ássa sírját.
Kathy.

nül, mintsem hogy egyet is elhanyagoljunk, amely éppen eredményre vezetett volna.

A másik tanulság, amit az alább ismertetett esetről leszürttem, az, hogy egészen jelentéktelennek látszó körülményből egy-egy nyomozás helyes irányát lehet megtalálni. Ebben az esetben ugyanis egy 70 éves öregasszony halt meg, illetőleg esett áldozatul, aki földjét bérbeadta és a bérlet jövedelmét kizárólag a maga céljaira használta fel. Ez semmi esetre sem tetszhetett a családtagoknak, a gyanu tehát ilyen esetekben rendszerint azokra terelődik ösztönszerűleg, akiknek az áldozat halálához érdekük fűződött. Ez sokszor be is válik, de — nem mindig. Már pedig attól a nyomozás sikere függ, hogy idejében találom-e meg a helyes nyomot. Én egy összehajtogatott törülközőt találtam az ágy alatt és kizárólag ebből a mozzanatból alakult ki az a felfogásom, hogy nem a családtagok között kell keresni a tettest, mert azoknak bőséges idejük lett volna a törülközőt eltüntetni, ha ők követték volna el a gyilkosságot. Ilyen nagy fokú gondatlanságot nem tudtam róluk feltételezni s ezért figyelmemet és időmet nem is pazaroltam rájuk, bár akkori tudomásom szerint senki idegen ember haragosa nem volt az öregasszonynak, rablás sem történt és így a családon kívülálló kéz gyanúsítása elég vakmerőnek látszott. Az eredmény azonban igazat adott föltevésémnek.

Gazsovies János jászszentlászlói tanyai lakos 1920. évi június hó 4-én 15 órakor beállított az akkor még ideiglenes jászszentlászlói különítmény irodájába és bejelentette, hogy a kiskunfélegyházi vásárról az említett napon 14 órakor apjával tanyájára érkezve 70 éves anyját a tanya hátsó szobájában hanyatt fekve holtan találta. Az öregasszony már régen betegeskedett, haragosa nincsen és nem is volt s a hullán semmi külsőerőszak nyomát sem találta. A tanyából semmi el nem veszett. Nem is azért jött a csendőrörshöz, mintha feljelentést akart volna tenni, hanem csupán azért, mert hallotta, amikor kihirdettem a templom előtt, hogy most már van a községben csendőrőség és ha akárkinek akármilyen baja támad, azt azonnal be kell jelenteni a csendőröknek. Már pedig az, hogy az anyja meghalt, neki nagy baj. Ezért jött.

Mindezeket én tudomásul vettem és elküldöttem Gazsoviesot az orvoshoz, aki a halottkémi teendőket is végzi, hogy vigye ki azt a holttesthez. Én meg magamra maradtam az irodában és a csendőrlelkiismeret elkezdett dolgozni bennem. Nekem a bejelentés után azonnal ki kellett volna mennem a hullához, mert bármennyire természetesnek látszik is a haláleset, mégis a család távollétében és hirtelen következett be és bár betegeskedő öregasszonnyal van szó, aki bármely pillanatban összeeshet, mégis csak meg kellett volna nézmem a hullát.

És tudatában annak, hogy még mindig sokkal becsületesebb és hasznosabb dolog, ha az elkövetett hibát helyrehozni akarjuk, mintsem ezt további tértelenséggel takargatjuk és tetőzzük, fogtam gyorsan egy kocsit és igyekeztem kifelé a tanyára, hullavizsgára. Közben az orvos már hazajött a tanyáról és érdeklődésemre elmondotta, hogy a hullán külsőerőszak nyomai nincsenek, a halál természetes úton állott be.

Pillanatnyilag megnyugtatót ez az értesülés. De csak pillanatnyilag. Annyira elővett az előbb a lelkiismeretem, hogy most már ilyen megnyugtató kijelentés után is pótolni akartam azt, amit érzéseim szerint elmulasztottam. Ezért folytattam utamat a tanyára, ahol a család már a temetési előkészületekkel foglalatossá vált. A holttest halotti ruhájában már az ágyon feküdt, hogy onnan helyezték majd a koporsóba.

Az előzmények után nem akartam követelőzőleg fellépni s így megkértem őket, hogy a már orvosilag megvizsgált és eltemetésre engedélyezett hullát én is megnézhessem. De ha a család eme kérésének eleget nem tett volna, akkor is megvizsgáltam volna a holttestet. A családtagok láthatólag nem szívesen vették érdeklődésemet, ami természetesen még behatódott érdeklődésre ösztönzött.

Amint a kendőt leoldottam s levettem a halott fejéről és kis részletekben átvizsgáltam a hajzat alatt a fejbőrt, a nyakesigolyától a fejtetőig véraláfutások-

kat találtam. Majd teljesen levetkőztettem a hullát s akkor már mindkét könyökén, valamint a nyakán (torkán) is széles véraláfutást fedeztem fel.

Ezek után természetesen szó sem lehetett a temetésről. Intézkedésemre kocsit ment be a községbe az orvosért, aki megnézte a véraláfutásokat és megállapította, hogy a nyakon látható véraláfutás külsőerőszak nyoma. Nyugtalankodó lelkiismeretemnek tehát igaza volt. Az orvos előző vizsgálata alkalmával a hullát csak a szíve táján és az ütőerén vizsgálta meg, hogy a halál bekövetkezését megállapíthassa; a haláleset minden gyanút kizáró körülményei egyáltalában nem tették szükségessé, hogy az egész hullát átvizsgálja.

Mikor aztán így kétségtelenné vált, hogy bűncselekményről van szó, hozzáfogtam a nyomozáshoz. Átnéztem, átkutattam a szobákat, de az ágy alól előhúzott, összehajtogatott törülközőn kívül egyéb értelmes eredménye kutatásomnak nem volt.

Az összehajtogatott törülköző pontosan takarta a hulla nyakán talált véraláfutást, a halált tehát fojtogatás okozta s az eszköz a törülköző volt. A véraláfutásokból meg lehetett állapítani, azt, hogy a tettes az összehajtogatott törülközőt hátulról vetette át áldozata nyakán, majd lerántotta a földre s addig szorongatta torkát a törülközővel, amíg az öregasszony kiadta a lelkét. Így keletkezett feje hátsó részén és két könyökén a véraláfutás. A boncolás igazolta ezeket a feltevéseket.

Átgondoltam azután az összes eshetőségeket. A család tagjai egybehangzóan azt adták elő, hogy haragosa nem volt a meggyilkoltnak, de nem is lehetett, mert erre életmódjával és az emberek iránti magavi-séletével okot nem adott. Ha a törülközőt az ágy alatt meg nem találom, minden bizonnyal a család tagjai ellen irányult volna első gyanúm, mert, amint már fentebb mondtam, 50 hold földjének bérbeadásából befolyt jövedelmét magára fordította az öregasszony. A törülköző azonban arra készített, hogy más irányban keressék a tettest, aki sietve végzett áldozatával és menekülés közben csak ledobta a törülközőt, amelynek eltüntetésére már nem volt ideje. Gondoltam arra is, hogy csavargók, esetleg cigányok fojtották meg az egyedül levő öregasszonyt, de eme feltevést valószínűtlenné tette már az a körülmény is, hogy a tanyából semmi sem hiányzott, ha tehát valaki anyagi érdekből gyilkolt, annak messzebbmenő és nagyobb vonású céljai kellett legyenek.

VARRÓGÉPEK KERÉKPÁROK

mérsékelt árban kedvező
fizetési feltételek mellett
∴ beszerezhetők ∴

„KOMET“
KERESKEDELMI RÉSZV.-TÁRS.-nál
Budapest

VI., Andrássy-ut 10. Telefon: 210-62.

Nézzük hát az ismerősöket, azokat a családon kívül állókat, akiknek valamelyes kapcsolatuk, érdekellentétük volt az öregasszonnyal. Ilyenkor nagyon hasznos szolgáltatásokat tehetnek a szomszédok, mert azokról mindenről tudnak, előttük titok nincs.

A harmadik szomszédban találtuk meg a meggyilkolt életének legjobb ismerőjét, Erdélyi Rozáliát. Tőle tudtam meg, hogy a meggyilkolt asszony férje, bár már öreg ember, még sem veti meg a szép menyecskéket és meg is nevezte azokat az elvált s özvegy asszonyokat és leányokat, akik körül az öreg forgolódott.

Utána jártam sorjában ezeknek a viszonyoknak és megállapítottam, hogy az öreg Gazsovies legjobban szerette közülük Sipos Anna kiskunmajsai elvált asszonyt, akit már két ízben magához is vett, de a meggyilkolt öregasszony mind a kétszer elzavarta a háztól.

Azt hiszem, hogy a legkevesebb nyomozóérzék is elegendő annak megállapítására, hogy itt tapintottunk rá a dolog eleveire. Kétségtelen, hogy Sipos Anna hálójába kerítette az öreg Gazsoviesot, aki már annyira rabja lett a nőnek, hogy nem átalította családját tisztességes hírnevét s a maga becsületét és családi békéjét is kockára tenni vénségére felgerjedt szelme kedvéért. Sipos Annának tehát határozott érdeke volt az, hogy az öregasszony elpusztuljon, mert egyedül az állott útjában céljának, hogy az öreg Gazsoviesot végleg hálójába kerítse és gondtalan jövőt biztosítson magának.

Megmaradtam tehát a Sipos Anna ellen szóló gyanu mellett. És az eredmény sokkal könnyebben és gyorsabban bekövetkezett, mint azt remélhettem volna, mert a helyszínen semmi olyan támpontot, bűnjelet nem találtam, ami ellene bizonyító erejű lett volna és az agyafúrt nő alibiről is gondoskodott, ami ugyan nem volt a legfőkétebb, de az a szerencséje is megvolt, hogy alibiállításával szemben bizonyítékokat beszerezni nem lehetett, senki sem látta őt a gyilkosság éjszakáján lakásából távozni, arra sem találtam tanút, hogy azon az éjszakán lakásától távol, vagy pedig hazamenet látta volna valaki. Így tulajdonképpen el kellett fogadnom alibiként azt az állítást, hogy a gyilkosság éjszakáján lakásán, ahol teljesen egyedül lakott, aludt és reggel csak akkor kelt fel, amikor szomszédasszonya az ablakon beszólt hozzá, amit a szomszédasszonya igazolt is.

Ravaszágára ravaszággal páros rajtaütéssel fellettem s ebben a csatában a nő elveszítette hidegvérét. Elője tartam, hogy tudom, mikor ment el hazulról, hogyan hajtotta végre a törülközővel a gyilkosságot, mikor tért megint haza, tanuk látták itt is, ott is útközben. Az eredmény teljes volt: Sipos Annának eszébe sem jutott kételkedni a mondottakban és részletesen beismerte, elmondotta a gyilkosság történetét.

Valóban azért gyilkolta meg Gazsoviesnét, mert Gazsovies gazdaságába akart beülni és jövőjét ilyen módon akarta biztosítani. Kileste azt az alkalmat, amikor a kupec kedő Gazsovies és fia vásárra mennek s az egyedül otthon maradt Gazsoviesnéval végezhetett. Késő éjszaka surrant ki a lakásából, átsietett a Gazsovies-tanyára, megleste, amint a férfiak hajnali 3 óra tájban kocsira ülve eltávoztak. Akkor bement az udvarra és a baromfiakat kezdte összehívni és etetni, mert arra számított, hogy hangja hallatára az öregasszony kijön az udvarra s ott végez vele. Gazsoviesné azonban nem jött ki a szobából, hanem az ablakon keresztül szidalmazta őt. Sipos Anna erre bement a szobába, az ajtószarokról leakasztotta a törülközőt, összehajtogatta és a beteges, gyenge öreg nőt a törülközővel nyakánál fogva lerántotta a földre s addig szorongatta a torkát, amíg az kiszívódott. Ezután hazasietett a lakására, ahova 1/6 óra tájban érkezett meg. Rögtön ágyba feküdt és fekvé maradt egész addig, amíg szomszédasszonya be nem szólt hozzá az ablakon. Így akarta alibijét biztosítani.

A nyomozást a legkisebb részletekbe menőleg lefolytatva átadtam Sipos Annát a kecskeméti kir. ügyészségnek, kit 5 nap múltán statáriális eljárás útján kötél általi halálra ítélték s az ítéletet végre is hajtották rajta.

En pedig megnyugodott lelkiismerettel zárhattam le az alig 5 hete működő különítmény első komoly nyomozását, amely a lakosság bizalmát egy csapásra megnyerte számunkra.

SPORT

Úszás. Jövő hó 18. és 19-én Tatatóvároson általában a Musz. szabályai szerint kerül lebonyolításra a f. évi országos csendőrségi úszóverseny, melyet felsőbb rendeletre a székesfehérvári ker. parancsnokság rendez. A programban a csendőrség mellett külön számok vannak a polgári, levante egyesületek részére, lesznek propaganda, szórakoztató számok és két csapat jelentkezője esetén kerületközi vízipóló mérkőzés is lesz. Külön törzstiszti, főtiszti, altiszti és legénységi csoportok versenyeznek 50 m. gyors, 50 m. mell, 50 m. hát, 100 m. gyors, 100 m. mell, 200 m. gyorsúszás, 50 m. úszás ruhában, 4×50 m. gyorsstafétában. A bajnoki számok (50 m. gyors, 50 m. mell, 50 m. hát, 100 m. gyors, 100 m. mell, 200 m. gyorsúszás, 50 m. úszás ruhában) nyíltak és azokban a négy csoport (törzstiszti, főtiszti, altiszti és legénységi) legjobbjai a korábban megtartott csoportversenyükön elért időeredmény alapján vehetnek részt. Benevezés: az 50 m. úszás ruhában számig bezárólag kerültenként és számonként 1 törzstiszti, 1 főtiszti, 1 altiszti és 1 csendőr. A bajnoki verseny a bajnoki sorrend és bajnoki plakettet történik. Tiszteletdíjak odaítélésére a csoportversenyben elért eredmények az irányadók. Pl. K. K. főldgy. a főtiszti 50 m. mellúszás győztese. Ha 3 induló van, úgy nyer 1 bronzérmes és 5 pontot. Amennyiben időeredménye olyan, hogy a 4 csoport 50 m. mellúszás 5 legjobbjára közbe bejut, akkor a bajnoki 50 m. mellúszásban indulhat. Ha a bajnoki mezőnyben az I. bajnokságot és az 50 m. mellúszás bajnoki plakettet nyer; a többiek beérkezésük sorrendje szerint az 50 m. bajnoki mellúszás II., III., IV., V. helyezettei lesznek. A múlt évi bajnokok csak közvetlenül a bajnoki versenyekben vehetnek részt, de azokban a számokban, amelyekben a múlt évben bajnokságot nem nyertek, a csoportokon kívül is korlátlanul részt vehetnek. Tiszteletdíjak, érmet, pontot csak ezen versenyszámokban elért eredmény alapján nyerhetnek. A 4×50 m. gyorsstaféta és a vízipóló-csapat tetszés szerint állítható össze. A nevezési jegyzéket (folyószám, név, rendfokozat, kerület, osztály, kor, beosztás, étkezés és elhelyezésre tartozó igényt, mely számra nevez, megjegyzés) július 11-ig kell a székesfehérvári kerülethez beküldeni és egy számszerű ki-mutatást kell ugyanarra az időre a csendőrség felügyelőjéhez felterjeszteni. Az úszás ruhában öltözet: alsóruha, kapea vagy harisnya, szolgálati bakancs (tisztek is), khaki posztó nardág (boka átköthető), khaki zubbony, derékszíj, kurtály vagy karabély, tölténytáska 20 tölténnyel, szurony és sapka. A karabély tetszés szerint vihető. Trenirozáshoz és a versenyhez selejtes anyagot kell használni. Díjazás: vándordíj, tiszteletdíjak és éremdíjazás. A bajnoki számok győztesei bajnoki plakettet nyernek. A múlt évi 20 m. gyors a f. évi 50 m. gyorsúszásra, a 40 m. mell az 50 m. mellúszásra, a 20 m. hát az 50 m. hátúszásra, a 20 m. úszás ruhában az 50 m. úszás ruhában számra kerül kiírásra. A f. évi úszóverseny többi bajnoki úszószámai egyeznek a múlt évivel. Az első három helyre beérkezett staféta és győztes vízipóló-csapat tagjai éremdíjazásban részesülnek. A vándordíj és a tiszteletdíjak odaítélése pontozás alapján történik. Minden győzelem 5 pont. Az utazás költségeit a sportlapok fedezik. A versenyzőknek július 17-én este kell Tatatóvárosba megérkezniük.

Atletikai, közelharc-, kézilabda- és footballverseny Nyiregyházán. A nyiregyházi helyőrség folyó hó 13-án atletikai, 15-én közelharc- és kézilabda-versenyt, 21-én pedig footballmérkőzést rendezett.

Az atletikai versenyen indult a 12. honvéd gyalogezred 4. a csendőrség 1 csapata 10–10 fővel csapatoként. Versenyszámok: 1. 10×100 m. staféta, 2. 10×400 m. staféta, 3. távolugrás, 4. magasugrás, 5. súlydobás. Az 1., 2., 3. és 4. számokban az első, az 5. számban a 2. helyen végzett a csendőrcsapat. A győzelem aránya különösen a 10×400 m. stafétában volt igen jelentős, amelyben a csendőr staféta közel egy pálya hosszával győzött. A csendőrcsapat nyert.

BEÉR SÁNDOR

papír, írószer, írógép-kellékek nagy-
kereskedése. Saját vésnöki műintézet.
Rugyanta-bélyegző gyártás.

BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 19.

Telefon: 172–54.

ujak, használtak, kedvező fizetési feltételekkel. Régi gépeket becserélünk.
BIRÓ ÉS ECKSTEIN, Budapest, V., Vörösmarty-tér 3. Tel.: 126-06 és 46-25.

szövetkezetet csaknem hat napon át alapos szaktudással teljesített körültekintő és kitartó nyomozás során ártalmatlanná tette, *Markovics Horváth Mihály* 2. osztályú tiszthelyetteseként azért, mert egy hármass rablógyilkosság tettesét két héten át példás kötelességtudással, nagy körültekintéssel teljesített és alapos szaktudással valló nyomozás után elfogta, *csendőrfelügyelői dicsérő okirattal látta el.*

A m. kir. I. sz. csendőrkörlet parancsnoka Csergő József gyalog 2. osztályú és *Berta Miklós* gyalog 3. osztályú tiszthelyetteseket hosszasan csendőrségi szolgálata alatt tanúsított példás magatartása, alárendeltjeinek szakszerű vezetése, nevelése és képzése, valamint a közbiztonsági szolgálatban kifejtett igen eredményes tevékenységeért; *Székely József* gyalog 2. osztályú *Nagy Károly* és *Nemes János* lovas 2. osztályú, *Nagy Gábor* és *Józsa József* lovas 3. osztályú, *Péter Lajos*, *Szombath Márton* *Tóth József* IV. és *Simon Géza* gyalog 3. osztályú tiszthelyetteseket, valamint *Lőrinczi Domokos* lovas főtörzsőrmestert, hosszasan csendőrségi szolgálata alatt tanúsított példás magatartása, valamint a közbiztonság szolgálatában kifejtett igen szorgalmas, buzgó és eredményes tevékenységeért, *Szabó Ignác* 1. osztályú gazdasági tiszthelyettes, *Albert Ignác* és *Koch Sándor* gyalog 3. osztályú tiszthelyetteseket hosszasan csendőrségi szolgálata alatt tanúsított példás magatartása, továbbá mint a II. csendőr osztályparancsnokság gazdasági hivatalába beosztott segédmunkás szakszerű tevékenységeért, parancsnokának lelkiismeretes buzgó támogatásáért, *Vörös Gyula* és *Bankó Mihály* lovas 3. osztályú, *Korpos Ignác*, *Barta Ferenc* és *Varga Sándor* gyalog 3. osztályú tiszthelyetteseket, *Mihály András* és *Bartha István* gyalog főtörzsőrmestereket, *Ignác Mátyás* lovas főtörzsőrmestert, *Somodi Zsigmond* és *Csiki György* gyalog főtörzsőrmestereket és *Bátori Lajos* gyalog őrmestert, hosszasan csendőrségi szolgálata alatt tanúsított példás magatartás és a közbiztonsági szolgálatban tanúsított igen szorgalmas, buzgó és eredményes tevékenységeért, *Ferge Imre* gyalog 2. osztályú, *Juhász Imre* lovas 3. osztályú, *Balázs Vince* gyalog 3. osztályú tiszthelyetteseket, *Horváth Gábor* gyalog főtörzsőrmestert, *Horváth Boldizsár*, *Varga Ambrus* és *Pistúr József* lovas főtörzsőrmestereket egy a pilisi, ceglédi és gombai őrskörletekben huzamosabb időn át garázdálkodott bűnszövetkezet tagjainak 184 órán át nagy szaktudással, leleményességgel és fáradságot nem ismerő odaadó nyomozás után való elfogása és a bűnjelék biztosítása által kifejtett igen eredményes tevékenységeért, *Fitos József* gyalog 2. osztályú és *Kertész Ferenc* gyalog 3. osztályú tiszthelyetteseket, mert az őrskörletben garázdálkodott szövetkezett tolvajbandát, valamint az orgazdákat 14 napi fáradságos, nagy szakismerettel és leleményességgel követelt nyomozás után elfogta és a bűnjelék biztosította, *Bobor János* és *Vácz Imre* gyalog főtörzsőrmestereket, hosszasan csendőrségi szolgálati ideje alatt mint járőrvezető a közbiztonsági szolgálat terén kötelességeinek lelkiismeretes teljesítése és őrsparancsnokának hathatós támogatása által kifejtett igen eredményes tevékenységeért, *Vitos Ágoston* gyalog 3. osztályú tiszthelyettes, hosszasan csendőrségi szolgálati ideje alatt, főleg az osztály gazdasági hivatalában irodai teendői végzésében kifejtett lelkiismeretes és buzgó tevékenységeért, *Szotyori Lajos* nyugállományú 1. osztályú tiszthelyettes, mert 1922. évi május hó 1. óta mint a magyar királyi budapesti csendőrkörlet kinetári lakatya gondnoka, az épületek és tartozékaik karban és rendben tartása, tisztántartása, csinosítása miatt, továbbá, mert az „E” épület II. emeletének felépítése céljából folyt munkálatok alkalmával igen odaadóan, buzgón és fáradhatatlanul működött közre s mert kötelességeit állandóan kiváló buzgalommal teljesíti, *kerületi parancsnoksági dicsérő okirattal látta el.* — *Juhász Lajos* gyalog 2. osztályú tiszthelyettes, hosszasan csendőrségi szolgálata alatt tanúsított példás magatartása s mint a II. csendőr osztályparancsnokság gazdasági hivatalához beosztott segédmunkás, lelkiismeretes működéséért s parancsnokának odaadó támogatásáért, *Bruder József* és *Szabó Sándor* III. lovas 2. osztályú, *Szalai József* és *Szabó Albert* gyalog 2. osztályú, *Máthé Zsigmond*, *Kotolák András*, *Bujás László*, *Bartalos József* lovas 3. osztályú, *Miklós János* gyalog 3. osztályú tiszthelyetteseket, *Mayer Mihály*, *Balogh István* József, *Kádár András*, *Szöke Ignác*, *Kelemen Lajos*, *Szabó János* IV., *Horváth Gábor*, *Mezei Gyula*, *Börcsök Sándor* gyalog főtörzsőrmestereket, *Papp Ferenc*, *Papp Pál*, *Zsiga István*, *Hochmayer János*, *Mátyás György* lovas főtörzsőrmestereket és *Sassi Lajos* lovas őrmestert hosszasan csendőrségi szolgálata alatt tanúsított jó magaviselete és a közbiztonsági szolgálatban kifejtett igen buzgó odaadó és eredményes tevékenységeért, *Kovács András* gyalog őrmestert, *Káposzta András*,

Toldi Ferenc gyalog és *Gyetvai Imre* lovas csendőrt, több évi csendőrségi szolgálati ideje alatt tanúsított igen jó magaviseletéért és a közbiztonsági szolgálatban kifejtett igen buzgó tevékenységeért, *Hegedűs Béla* lovas csendőrt egy a pilisi, ceglédi és gombai őrskörletekben huzamosabb időn át garázdálkodott bűnszövetkezet tagjainak 184 órán át nagy leleményességgel és fáradságot nem ismerő odaadással történő igen eredményes nyomozásban járőrvezetőjének hathatós és buzgó támogatásáért, *Veréb András* és *Kácsaj József* csendőroket, mert egy az őrskörletben garázdálkodott szövetkezett tolvajbandának s az orgazdáknak, valamint a bűnjelének 14 napon át tartott fáradságos nyomozása után történő kézrekerítésében járőrvezetőjüket lelkiismeretesen és eredményesen támogatták, *Boróki József* és *Jávorszky József* gyalog 3. osztályú tiszthelyetteseket, hosszasan csendőrségi szolgálati ideje alatt főleg a gazdasági hivatalban az irodai teendőkben kifejtett lelkiismeretes, buzgó és eredményes tevékenységeért és jó magaviseletéért, *Deák Albert* gyalog 3. osztályú tiszthelyettes, hosszasan csendőrségi szolgálati ideje alatt főleg a gazdasági hivatalban az irodai teendőkben kifejtett lelkiismeretes, buzgó és eredményes tevékenységeért, *Kása Sándor* nyerges, polgári alkalmazottat, mert egy előzőleg csendőrségi gazdasági hivatalnál szolgálatban állott szökésben levő polgári alkalmazott elfogatását — ki a kincstár és magánosok sérelmére több lopást és csalást követett el — éberségével és határozott s erélyes fellépésével egy közbelben volt rendőrszem által fogatosította, miáltal az elidegenített kinetári és magántulajdon nagy része megmentült, a szolgálat nevében nyilvánosan megdicsérte.

A II. sz. csendőrkörlet parancsnoka az ostffyasszonyfai barakkbontási és a szombathelyi csendőrlaktanya telkének rendbehozatali munkálataiban részt vett csendőregényeknek — kik azáltal a testület, bajtársaik s a szolgálat érdekében képességeiknél fogva tevékenyen közreműködtek — odadó és dicséretes munkálkodásukért dicsérő elismerését s a köz nevében köszönetét fejezte ki.

Fegyverhasználat. *Radics István* és *Sárközi György* csendőrök folyó hó 12-én Bozal község határában portyázva, megpillantották a kaposvári fogházból megszökött *Jóka János* rabszökevényt, akit a járőr löfegyverhasználatbal alsó karján megsebesítve elfogott és az illetékes hatóságnak átadott. A fegyverhasználatot kivizsgálják.

Ellenszegülés. *Kertész István* tiszaföldvári őrsbeli főtörzsőrmester június 7-én helyi szolgálat teljesítése közben a vasúti vendéglő előtt egy felügyelet nélkül hagyott 2 lovas fogatot látott. A fogat tulajdonosát, *Bakos József* törökszentmiklósi lakost kihívatta a vendéglőből és felszólította, hogy a kocsit kellő felügyeletéről gondoskodják. *Bakos* azonban a felszólításnak nem volt hajlandó eleget tenni, ezért *Kertész* főtörzsőrmester kész helyzetbe vett karabéllyal tudomására adta *Bakos*nak, hogy a tiszaföldvári főszolgabíróhoz elővezeti. *Bakos* a karabély szuronyát megragadta és tenyerén 14 napon belül gyógyuló testi sértést szenvedett. Előadása szerint nem támadó szándékkal, hanem ijedségből ragadta meg a szuronyt. *Bakos* az őrs elfogta és a szolnoki kir. ügyészségnek átadta. A kivizsgálás folyik.

A csendőrség közreműködése a sátoraljaujhelyi tűzvész oltásában. Olvasóink a napilapokból ismerik a június hó 8-i sátoraljaujhelyi tűzvész eseményeit, ahelynek számos ház esett áldozatul. Most értesülünk arról, hogy az oltási és mentési munkálatokban teljes erejével részt vettek a Sátoraljaujhelyt állomásozó összes csendőrök és a sárospataki iskola csendőrei. A város polgármestere elismerő írtatban köszönte meg a sátoraljaujhelyi osztályparancsnokságnak a csendőrök közreműködését.

Baleset a Ludovika Akadémia emlékünnepevényének főpróbáján. A Ludovika Akadémia f. hó 23-án délután tartotta meg a másnapi évzáró ünnepély főpróbáját, amelyen a lipcsei csata bemutatása során sajnálatos baleset történt. Egy srappellüvellyben elhelyezett rakéta a túlerős lefojtás következtében oly erővel vágta szét a srappellüvellyt, hogy annak darabjai egy igen súlyos és több súlyosabb, könnyebb sebesülést okoztak. Itt meg kell emlékeznünk a sebesültek magatartásáról, amellyel a fegyvermezt katonalélek legragyogóbb, szinte emberfeletti példáját mutatták. Az egész szcenésötlen robbanási jelenet zavartalanul hagyta az ünnepély lebonyolítását, mert a sebesültek összeszorított fogakkal, de jajszó nélkül, néma csöndben várták, míg elszállítják őket a baleset színhelyéről, úgy, hogy a közönség általában észre sem vette,

Gazdasági hivataloknak. A „Levente“ előfizetési ára f. évi május hó 1-től negyed évre 18,000, fél évre 36,000 és egész évre 70,000 korona. Egy szám ára 6000 K. Azok a gazdasági hivatalok, amelyek előfizetői a lapnak, sziveskedjenek az új előfizetéseket eszközölni és hátralékaikat minél előbb nevezett lap kiadóhivatalánál, Budapest, Báthory-u. 12. I. em. 8. rendezni. A „Levente“ kiadóhivatala a májusban szétküldött számokhoz befizetési lapot mellékel.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Gy. M. őrmester, Kaposvár. Az 1914. évi 8. számú Csendőrségi Rendeleti Közlönyben közzétett 2793/eln. 16—1914. sz. H. M. rendelet értelmében legénységi állományú egyének saját költségükön beszerezhetnek kerékpárt és azt sürgős szükség alkalmával külső szolgálatban is használhatják. Visszaélés esetén azonban a tisztii előjárók a kerékpár használatát betilthatják. A Laktanyaszabályok 37. pontja 3. bekezdésének helyébe jött ez a rendelkezés.

Mecsekaljai, 1. Minthogy a megszakítás 30 napnál több, csak kegyelmi kérvény útján érheti el, hogy katonai szolgálati idejét nyugdíjába beszámítsák. Ezt csak akkor kérheti, amikor majd nyugdíjazza. Ha kérelmének helyt fognak adni, akkor is csak annyi katonai időt fognak beszámítani nyugdíjába, amennyit okmányai igazolása szerint ténylegesen szolgált. 2. A nyugdíjilletékek százaléknak kiszámításában változás minesen. De a szanálási idő alatt a 15—30 évi nyugdíjigény jogosultak csak 85%-át kapják annak az összegnek, amely egyébként megilletné őket. A háborús évek kétszeresen számítanak. Hogy a szanálási idő lejártá után hogyan lesz, azt előre nem tudhatjuk.

F. K. id. nyug. ftórm. 1. Sérülési pótdíj csendőrségi legénységi állományúakat nem illet meg, hanem az 1912. évi LXV. t. c. 42. §-a értelmében a sérülés mérvéhez képest kedvezményes nyugdíjat kaphatnak, amely esetleg a teljes fizetés összegét is megütheti. A sérülés megállapításának felülvizsgáló bizottság előtt és a sérüléstől számított 3 éven belül kell megtörténnie, máskülönben kedvezményes nyugdíjra igényt szerezni nem lehet. 2. Válaszunk ugyanaz, mint az 1. kérdésre.

Pünkösdi rózsá. 1. Ha a karhatalom kivézenylésére sürgős szükség van s az őrsparancsnok nincs ottthon, akkor az a csendőr, aki az őrsön tartózkodik, köteles önmagát szolgálatba vezényelni és a hatóságnak támogatást s védelmet nyújtani. 2. A kutyaadókat szabályrendeletek szabályozzák, amelyek minden megyében mások. 3. A kolozsvári Mátyás király-szobor alakja 8 m., az alappal együtt 15 m. magas. 4. Heves vármegye összefüggő kézi térképét (1:300.000) 3500 koronáért megkaphatja Kókai Lajos könyvkereskedésében, Budapesten, IV., Kammermayer Károly-utca 3. szám alatt. Ha pedig Heves vármegye részletes térképére (1:75.000) van szüksége, azt megkaphatja Eggenberger könyvkereskedésében (Budapest, IV., Kecskeméti-utca 3.) térképlaponként 6000 koronáért.

Sz. M. csendőr, Szolnok. 1. Nümród vadászlap és Vadászat. Előbbit IV., Egyetem-utca 4., utóbbit IX., Ferenc-körút 34. szám alatt találja Budapesten. Lépjen velük érintkezésbe levél útján. 2. Nemességi ügyekben az Országos levéltár (Budapest, I., Vár, Bécsi kapu-tér 4.) ad felvilágosításokat.

Balog Imre csendőr, Bugyi. Kölesönös áthelyezési kérelme ügyében beküldött levelében 2000 K postabélyeg volt, ezt lapunk javára bevételeztük.

150. Irja meg nekünk az illetők keresztnévét is, mert hasonló néven nagyon sokan szerepelnek a nyilvántartásban, a keresztnév ismerete nélkül hozzá sem foghatunk a kutatáshoz. Szükséges ezenfelül azt is tudnunk, hogy annakidején (az évet is írja meg), mi volt a rendfokozatuk s hogy ténylegesek, vagy tartalékosok voltak-e?

K. J. csendőr, Fényeslitke. 1. A volt brassói csendőrkörület kommun előtti irattára Szolnokon a románok kezén maradt és elveszett. 2. A volt cs. és kir. 11. vadászszázalój irattára a győri alispáni hivatalban van.

K. A. őrmester, Gyula. 1. A volt nagyváradi cs. és kir. 19. tábori ágyúezred irattára — értesülésünk szerint — megszállott területen maradt. Esetleg Gyulán az alispáni hivatalban megtalál belőle valamit. 2. A volt cs. és kir. 21. hegyi tüzérezred irattárára vonatkozólag nem találtunk adatokat. 3. A volt 29-es Gruppenkommando irataira vonatkozó kérdésével forduljon a Hadtörténelmi Levéltárhoz (Budapest, Vár, Bécsikapu-tér 4.).

Nagykúnság. A volt cs. és kir. 33. tábori tüzérezred irattára az esztergomi alispáni hivatalban van.

T. L. 2. oszt. tiszthelyettes, Celldömölk. 1. Olyan nevet, amely után ön érdeklődik, nem találtunk. Talán Koszmovszky József volt vezérkari alezredes, jelenleg vezértanácsnokot keresi, aki a Hadtörténelmi Levéltár főigazgatója (Budapest, Vár, Bécsikapu-tér 4.). 2. Volt tartalékos tisztek mostani tartózkodási helyét megállapítani nem tudjuk.

Rózsafa. Forduljon a Palladis könyvkereskedelmi rthoz (Budapest, V., Honvéd-utca 10.). Levelében küldött 5000 K-t lapunk javára bevételeztük.

Paradicsomsziget. 1. A bíróság a férjet még abban az esetben is tartásdíj fizetésére kötelezheti, ha a házasságot mindkét fél hibájából bontotta fel. Ez a per folyamán megállapítást nyert körülményektől függ. 2. Ha a házasságot a bíróság a feleség hibájából bontotta fel, a férjet tartásdíj fizetésére nem kötelezheti. 3. A válóper csak akkor indítható meg, ha a házastársak megelőzőleg legalább hat hónapig különválva éltek, amit helyhatóságilag kell igazolni. 4. Nem. 5. A különélés tartamára a bíróság rendszerint nem szokott tartásdíjat megállapítani, de kizárva minesen. 6. A közösen szerzett vagyon fele a férjet, fele a feleséget illeti. 7. Nem közösen szerzett vagyon (pl. a feleség hozománya, a férj előbbi vagyona vagy öröksége) csak a feleséget, illetve a férjet illeti. 8. Igen. 9. Csak akkor, ha a nem hibás fél kéri.

Sz. J. ny. főtörzsrőrmester, Pocsaj. Az 1908. évi XLII. t. c. 7. §-a úgy rendelkezik, hogy nyugállományú egyének nyugdíjának legfeljebb egyharmad részét lehet defoglatni. Legalább évi 1200 korona azonban érintetlenül hagyandó. Ezt a rendelkezést az 1922. évi 10418/M. E. sz. kormányrendelet 1. §. utolsó bekezdése oda módosította, hogy évente 120 aranykoronának kell érintetlenül maradnia.

Gacsályi őrs. Az egész eset egy komplikált magánjogi kérdés, amelyben a megírt hiányos adatok alapján nem tudunk tanácsot adni. Kiskorú egyének szerződést nem köthetnek, azt csak gyámjuk köthet és csak az árvaszék jóváhagyásával. Teljesen kizárt dolog, hogy egy bíróság egy és ugyanazon ügyben két egymással ellentétes ítéletet hozzon. Az is lehetetlen, hogy a bíróság a *tanult* a felvett előleg visszafizetésére kötelezte volna. Talán kezesről van szó? Mindenesetre látjuk, hogy az ügy jogi vonatkozásaival egyáltalában minesen tisztában, azért azt ajánljuk, hogy forduljon ügyvédhez, ha ugyan már el nem készt vele.

Balatonmelléki szp. Az említett izléstelen reklám már illetékes helyen is feltűnt, tudomásunk szerint ez ügyben már lépések is történtek, eredményre azonban kevés a kilátás, mert büntetendő cselekményt nem tartalmaz. Az ügyet különben alkalomadtán mi is szóvá fogjuk tenni.

1896. P. 1902. S. 1. Látnunk kellene az ítéleteket, akkor meg tudnók adni a felvilágosítást. Így sem az ügyet, sem pedig az ítélet indokolását nem ismerve, egyáltalában nem is tudhatjuk, miről van szó. 2. Gazdasági főelőadó a 7. vonatkoztatásnál Miskolcon. 3. Olvassa el „Gy. M. őrmester, Kaposvár”-nak lapunk mai számában küldött üzenetünket.

V. M. Olvassa el lapunk 10. számában „K. J. őrmester, Csongrád”-nak és a 9. számunkban „1881.”-nek küldött üzenetünket. Annál részletesebben ma sem tudhatunk erre a kérdésre válaszolni.

F. I. csendőr, Gyöngyöspata. A Gyakorlati Szabályzat 79. pontja értelmében „Vigyázz!” állásban a fesztelenül kinyújtott karokkal a tenyereket a combokon kell tartani, úgy, hogy a középujj oldalt a comb közepén legyen. Ezek szerint a kard mögött fekszik.

Kiss Péter törzsrőrmester, Rácapetre. Csak osztályt jelölhet meg, amelynek területére kölesönös áthelyezését óhajtja. Azt azután az osztályparancsnok ur dönti el, hogy az óhajtott szakaszhoz és őrsre nyere beosztást, vagy pedig az osztálynak valamelyik más őrsére. Irja meg, hogy ilyen körülmények között óhajtja-e a zalaegerszegi osztály területére való kölesönös áthelyezését? Ha igen, akkor kérelmet ebben az értelemben közölni fogjuk. Ujabb értesítésig levelét félretettük.

K. Gy. csendőr, Kiskunfélegyháza. Őrsükön az ügyeletes általában csak akkor visel kardot és tölténytáskát, ha a laktanyából kimegy. Ez nem előírás, hanem gyakorlaton alapul. Az ügyeletes kardját az ágyra fektetve készen tartja.

D. I. csendőr, Kiskunfélegyháza. Csak annyit írt meg nekünk, hogy a honvédségnél mikor szerelt le, így katonai szolgálati idejét nem ismerjük. Kötelezőjébe katonai szolgálati idejéből legfeljebb három év beszámít, de nyugdíjába semmi, mert megszakítása harminc napnál nagyobb. Nyugdíjaztása alkalmával azonban kegyelmi úton kérheti azt, hogy katonai szolgálatának ideje nyugdíjába is beszámítson.

Stílus. 4. Nem, mert az a közgazdálkodás tulajdona. 5. Csalóka, látszólagos.

1000. A Btk. 330. §-ába ütköző magánlaksértés büntetést követte el, mert beleegyezés nélkül, jogtalanul és erőszakkal hatolt be a lakásba. Az erőszak abban áll, hogy az ajtó ütközőjét kifeszítette. Hogy az ütköző az ő tulajdona volt-e vagy sem, azt magánjogi perben a bíróság előtt kellett volna tisztázni.

Duna balpart. Az 1924. évi 26. sz. Csendőrségi Közlönyben megjelent 220254/VI. b. 1924. B. M. sz. rendelet I. fejezet Bevezetés utolsó bekezdése értelmében 3. oszt. tiszthelyettes Bevezetés kinevezett őrsparancsnok nem lehet. Az őrsparancsnok helyettesek ugyanannyi szolgálati órát kötelesek teljesíteni, mint a legénység, de ha nagy létszám, fokozott irodai munka indokoltá teszi, a kerületi parancsnokságtól lehet órákedvezményt kérni a helyettes számára.

Érdeklődő csendőr. 1. A fegyver elkobozható és mindketten feljelenthető kihágás miatt. Minden szabályrendeletben benne van, hogy a fegyvert másnak átadni nem szabad, mert az engedély nem a fegyverhez, hanem az engedélyes személyéhez van kötve. 2. Nyugállományú legénységi egyének a ténylegesekkel szemben feljebbvalói viszonyban nincsenek, a cselekményt tehát úgy fogják elbírálni, mintha azt egy polgári egyénnel szemben követte volna el. 3. Beszámít.

S. F. Sopron. 1. Ha már nős, csak a miniszter veheti vissza, de sok kilátása nincsen rá. A belügyminiszter úrtól (VI. c. osztály) kell kérnie. 2. Valószínűleg olyanformán lesz a rendfokozat, mint a honvédségnél. 3. Nincsenek feltételek, csupán lehetőségek vagy akadályok, ami a szolgálati körülményektől függ s a kerületi parancsnokság bírálja el. A kerületi parancsnokságtól kell kérni. 4. Napidíjak: próbacsendőrnek 2, csendőrnek 3, őrmester és törzsőrmesternek 5, főtörzsőrmester és tiszthelyettesnek 6 aranykorona. A vezénylési pótdíj nősök és nőtlének számára a napidíj egy negyed része, vezényeltetési pótdíj pedig nősöknek a napidíj fele, nőtléneknek a napidíj egynegyed része. 5. Azért, mert a rendelet így szól. Ahhoz nincs jogunk, hogy az okokat keressük.

378. Megszakítása 1 év, 7 hó és 17 nap, előző katonai szolgálati ideje tehát csak kötelezőjébe számít be. Nősülési kérvényt csak hat teljes évi csendőrségi szolgálat után adhat be.

Érdeklődő. Kormányzó Ur Ö Főméltósága születésnapja 1868. évi június hó 18., névnapja december hó 6. Az 1923. évi 49. sz. Rendeleti Közlönyben megjelent 24128/Eln., 1923. sz. körendelet értelmében mindkettő katonai szünnap.

P. 1880. 1. A Szolgálati Szabályzat I. R. 685. pontja értelmében szobafogságot szálláshelyiségében kell letöltenie. Ha tehát nős és a fenytő parancsnok egyéb intézkedést nem tesz, akkor a lakásán. Ha ellenben a fenytő parancsnok az őrsírodát jelölte ki a fenytés letöltési helyéül, akkor azt ott kell letöltenie és onnan éppen az előbb hivatkozott pont értelmében távoznia, ott látogatásokat fogadnia nem szabad. Ebből természetesen következik az is, hogy még a legénységi szobába sem szabad átmennie, akár van ott valaki, akár nincs. Az a kérdése, amely a helyiségnek bizonyos célból való elhagyására vonatkozik, már kicsinyeskedés és fontoskodás. Természetes, hogy arra az időre a szobát elhagyhatja. 2. Elképzelhetetlennek tartjuk, hogy a csendőrök gyakori megjelenése a tereptárgyakon a lakosság közömbösségét és ellenszenvét okozná, ennek éppen ellenkezője a természetesen és logikus. Minden gazdaember szívesen látja háza táján minél gyakrabban azokat, akik javaira vigyáznak. Mi azt hisszük, hogy ön vagy képzelődik, vagy pedig önben van a hiba, ha ellenszenvet és közömbösséget tapasztal, amit kellő viselkedéssel elmulaszthat. 3. Az Általános Szolgálati Határozványok VII. fejezet 16. pontja és a Cs-1. a) Függelék C) fejezet 12. pontja értelmében a községi előljárót éjjeli nyugalmában csak azért, hogy az őrsjárat lapot bélyegzővel ellássa, nem szabad. Ez ugyan általában a lakosságra így határozottan kimondva nincsen, de vonatkozik ez természetesen minden ház lakóira is. Erre ad támpontot a Cs-1. a) Függelék őrsjárat lap mintája, amelyben „aludtak” bejegyzést találunk egyes tereptárgyaknál. Az alvókat tehát szükség nélkül ne költse fel, valótlán adatot pedig éppenséggel soha se írjon be az őrsjárat lapba, hanem ha aludtak a tereptárgy lakói, akkor jegyezze be: „aludtak”. Meg kell jegyeznünk azonban, hogy igen ritka az olyan tereptárgy, ahol a csendőr éppen senkivel sem tudna érintkezni vagy ahol tiltakoznának ellene, hogy a járőr valakit felkeltsen.

R. Z. 3. oszt. tiszthelyettes, Bakóca. Hogy szerepelnek-e kitüntetései anyakönyvi lapjában, azt illetékes gazdasági hivatalától tudhatja meg. Ha ott nem szerepelnének, akkor a f. évi 3. számunk hírei között megadott útmutatás szerint járjon el. A Károly-csapatkeresztre és a sebesülési éremre vonatkozólag lapunk f. évi 11. számának hírei között talál értesítést.

M. M. A katonai nyugdíjtörvény a csendőrségre nem vonatkozik, csendőrlegénységi állományú nyugdíjasok tehát nyugdíjelőleget nem vehetnek fel, hanem nyugdíjukat egy összegben megválthatják a m. kir. miniszteriumnak 1924. évi 5100/M. E. számú rendeletében foglalt feltételek mellett. Tárgyalások vannak folyamatban, hogy a katonai nyugdíjtörvény a csendőrségre is kiterjesztessék s akkor a szobán forgó kedvezmény a nyugdíjas csendőr legénységi állományukat is meg fogja illetni, de addig erre lehetőség nincs, ezt nem kérelmezheti. Az ilyen kérelmeket a f. évi 8. számú Csendőrségi Közlönyben megjelent 155890/VI. b. 1925. B. M. sz. rendelet értelmében már a gazdasági hivataloknak kell visszatartaniuk. Az 1921. évi XXXII. törvénycikket mi nem közölhetjük le, azt megkapja a könyvkereskedésben vagy a gazdasági hivatalnál elolvashatja.

Tanács. 1. Véleménye helytálló. 2. Ha valakim ilyen sérelem esik, joga van panaszt emelni. Egyébként az alárendeltnek nem jó ilyen kérdéseken töprengeni. Aki alárendelt — és mindenki az — az hallgasson és engedelmeskedjék, mert az okoskodásba beletörök a bieszkája. Leveleiből mi is kiolvastunk egy kis fegyelmetlenséget és könnyen elhisszük, hogy néha reászolgál a dorgálásra. 3. Az alárendeltnek kell az előljáróhoz alkalmazkodnia és nem fordítva. Ez csak természetes.

P. F. A napilapok előfizetőinek jegyzéke is a hivatali titoktartás alá esnek a postahivataloknál, az őrsükkel tehát nem közölhetik azt. De erre szükség nincs is, mert az elkobzást kimondó rendeletet azonnal közlik a postahivatalokkal úgy, hogy már az ilyen küldeményeket Budapesten tartják vissza és szolgáltatják be az ügyészséghez. Ugyanakkor a vidéki postahivatalok is megkapják a távirati rendeletet s ha a küldemények Budapesten netalán nem lettek volna már visszatartandók, mire azok vidékre kiérkeznek, a rendelet már mindenestre kiérkezett és a postahivatalok nem kézbesítik a lapokat. Ha valamely rendkívüli okból a rendelet már a lapok kézbesítése után érkezne meg a postahivatalhoz, akkor is csak a posta-vezérigazgatóság útján lehetne a postahivatalt a titoktartás kötelessége alól felmenteni.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:

PINCZÉS ZOLTÁN százados.

Pallas részvénytársaság nyomdája Budapest, V., Honvéd-u. 10.
(Telefon: 5—67, 5—68.)

Felelős vezető: Tiringer Károly műszaki igazgató.

Csendőrségi szállító!

Sapkák Kardok

Kardbojtok

Khaki szövetek Szabókellékek

Egyenruhák és egyenruházati cikkek

legolcsóbban

a 36 év óta fennálló és a csendőrségnél elismert

MÁRER egyenruházati intézetében

Budapest, VIII., Baross-tér 6. szám

a keleti p.-udvar érkezési oldalán, a Baross-szoborral szemben.

Telefon: József 21—78.

Lapunkra való hivatkozásnál megrendelési költséget a cég visszatéríti.

Kérje kivonatos árjegyzékem.

Testületeknek nagyobb megrendelésnél % árengedmény.

Levente és Bocskay sapkák!